
KONGERSLEVS PASTORATS UDVIKLING GENNEM TIDERNE

Del 1: Oldtiden

Keld Jensen

Juni 2023

Kongerslev Pastorats udvikling gennem tiderne

Del 1: Oldtiden

Keld Jensen

Juni 2023

Kongerslev Pastorats udvikling gennem tiderne

Del 1: Oldtiden

Version I

Redigering er afsluttet 13. juni 2023

© Keld Jensen, juni 2023

FORORD

Denne rapport indgår i projektet Sognefortællinger. Sognefortællinger er et projekt, der via rapporter og essays samt fotografier omhandler de tre sogne Sønder Kongerslev, Nørre Kongerslev og Komdrup i det, der tilsammen benævnes Kongerslev Pastorat.

I projektet er der allerede gennemført en detaljeret kortlægning og analyse af lokalområdets geologi. I denne rapport fokuseres på sognenes udvikling fra de første mennesker bosatte sig i lokalområdet og op igennem oldtiden. Oldtiden omfatter stenalderen, bronzealderen, jernalderen og vikingetiden.

Dette er den første rapport i en serie, der analyserer lokalområdets historiske udvikling fra tidernes morgen til 1700-tallet. Den samlede analyse er opdelt i følgende dele:

Del 1: Oldtiden.

Del 2: Middelalderen og renæssancen.

Del 3: Nyere tid

INDHOLD

FORORD	5
INDHOLD	7
FIGURLISTE	8
TABELLISTE	8
KORTLISTE.....	8
1 INDLEDNING.....	11
1.1 PROBLEMFORMULERING	11
1.2 DEFINITIONER AF CENTRALE BEGREBER.....	11
1.2.1 Lokalområdet Kongerslev Pastorat.....	11
1.2.2 Periodeinddeling.....	15
1.3 DATASTRUKTUR.....	17
1.4 TIDLIGERE UNDERSØGELSER OG LITTERATUR.....	17
1.5 RAPPORTENS STRUKTUR	18
2 OLDTIDSFUND I LOKALOMRÅDET	21
2.1 BEGRAVELSE.....	22
2.1.1 Begravelse, Uspecificeret undergruppe.....	24
2.1.2 Brandgrav, uspecificeret type.....	24
2.1.3 Rundhøje.....	25
2.1.4 Jordfæstegrave.....	39
2.1.5 Langhøje	39
2.1.6 Dysse eller jættestue.....	40
2.1.7 Stenkiste.....	41
2.1.8 Stensætning.....	42
2.1.9 Dysse.....	42
2.2 BOSÆTTELSE	43
2.2.1 Bosættelse, uspecificeret undergruppe.....	45
2.2.2 Enkeltfund.....	45
2.2.3 Hus (evt. med stald).....	46
2.2.4 Grubehus.....	48
2.3 DIVERSE ANLÆG OG GENSTANDE	48
2.3.1 Enkeltfund.....	50
2.3.2 Enkeltfund, ikke registreret i Slots- og Kulturstyrelsens register ...	52
2.3.3 Øvrige enkeltfund i Nationalmuseets samlinger.....	57
2.3.4 Stenrække.....	59
2.3.5 Stensætning.....	60
2.4 TRANSPORT	61
2.4.1 Vej.....	62
2.4.2 Vrag.....	62
2.5 PRIMÆR SUBSISTENS.....	63
2.6 SEKUNDÆR SUBSISTENS/PRODUKTION	64
2.7 TRO OG TRADITION.....	64

2.7.1	Kult anlæg	65
2.8	SOCIAL OG SAMFUND	65
2.9	MILITÆRVÆSEN	66
3	AFSLUTTENDE BEMÆRKNINGER	67
4	ANVENDT LITTERATUR OG KILDER	69

FIGURLISTE

FIGUR 1.	ORTOFOTO SOMMER 2008, ØST FOR KONGSTEDLUND	47
FIGUR 2.	ORTOFOTO SOMMER 2008 VED SOLBJERGGAARD, SDR. KONGERSLEV	48
FIGUR 3.	LETSKÅL FRA JERNALDEREN, JORDFUNDEN LILLE OLGASTED, NØRRE KONGERSLEV SOGN	53
FIGUR 4.	SPINDESTEN FRA JERNALDEREN, SIGSGAARD MARK	54
FIGUR 5.	LOKALISERING AF HARILDS AGER PÅ MATRIKELKORT	55
FIGUR 6.	HARILDS AGER INDTEGNET PÅ AKTUELLE ORTOFOTO	56
FIGUR 7.	UDKLIP AF NOTITS I AALBORG STIFTSTIDENDE OM HARILD HØJ	57

TABELLISTE

TABEL 1.	REGISTREREDE OLDTIDSFUND I ØSTHIMMERLAND & KONGERSLEV PASTORAT	21
TABEL 2.	OVERSIGT OVER HOVEDKATEGORIER/HOVEDGRUPPER I KULTURARVS REGISTRERING	22
TABEL 3.	KATEGORIEN BEGRAVELSE, FUND FRA OLDtiden I ØSTHIMMERLAND	23
TABEL 4.	KATEGORIEN BEGRAVELSE I OLDtiden I KONGERSLEV PASTORAT	24
TABEL 5.	HØJDEMÆSSIG LOKALISERING AF RUNDHØJE I KONGERSLEV PASTORAT	28
TABEL 6.	KATEGORIEN BOSÆTTELSE, FUND FRA OLDtiden I ØSTHIMMERLAND	43
TABEL 7.	KATEGORIEN BOSÆTTELSE I OLDtiden I KONGERSLEV PASTORAT	45
TABEL 8.	KATEGORIEN DIVERSE ANLÆG OG GENSTANDE, FUND FRA OLDtiden I ØSTHIMMERLAND	49
TABEL 9.	KATEGORIEN DIV. ANLÆG & GENSTANDE I OLDtiden I KONGERSLEV PASTORAT	49
TABEL 10.	FUND I SDR. KONGERSLEV SOGN, REGISTRERET I NATIONALMUSEETS SAMLING, OLDtid	57
TABEL 11.	FUND I NR. KONGERSLEV SOGN, REGISTRERET I NATIONALMUSEETS SAMLING, OLDtid	58
TABEL 12.	FUND I SDR. KONGERSLEV SOGN, REGISTRERET I NATIONALMUSEETS SAMLING, OLDtid	59
TABEL 13.	KATEGORIEN TRANSPORT, FUND FRA OLDtiden I ØSTHIMMERLAND	61
TABEL 14.	KATEGORIEN TRANSPORT I OLDtiden I KONGERSLEV PASTORAT	61
TABEL 15.	KATEGORIEN PRIMÆR SUBSISTENS, FUND FRA OLDtiden I ØSTHIMMERLAND	63
TABEL 16.	KATEGORIEN SEKUNDÆR SUBSISTENS/PRODUKTION, FUND FRA OLDtiden I ØSTHIMMERLAND	64
TABEL 17.	KATEGORIEN TRO OG TRADITION, FUND FRA OLDtiden I ØSTHIMMERLAND	65
TABEL 18.	KATEGORIEN TRO OG TRADITION I OLDtiden I KONGERSLEV PASTORAT	65
TABEL 19.	KATEGORIEN SOCIAL OG SAMFUND, FUND FRA OLDtiden I ØSTHIMMERLAND	66
TABEL 20.	KATEGORIEN MILITÆRVÆSEN, FUND FRA OLDtiden I ØSTHIMMERLAND	66

KORTLISTE

KORT 1.	KONGERSLEV PASTORATS TRE SOGNE I ØSTHIMMERLAND	13
KORT 2.	KONGERSLEV PASTORAT, SOGNE, EJERLAV & STEDNAVNE	14
KORT 3.	REGISTREREDE FUND AF BEBOELSE I ØSTHIMMERLAND FREM TIL MIDTEN AF 1600-TALLET	19
KORT 4.	REGISTREREDE RUNDHØJE, EKSISTERENDE & SLØJFEDE, ØSTHIMMERLAND	26

KORT 5. REGISTREREDE RUNDHØJE I KONGERSLEV PASTORAT, KOTE & DATERING	29
KORT 6. REGISTREREDE RUNDHØJE I KONGERSLEV PASTORAT, NUMMERERING	30
KORT 7. REGISTREREDE LOKALITETER MED FUND I KATEGORIEN BOSÆTTELSER, ØSTHIMMERLAND	44

1 INDLEDNING

Analyserne i denne rapport omhandler udviklingen af de tre sogne i Kongerslev Pastorat. Analyserne dækker over perioden, hvor mennesket slår sig ned i lokalområdet frem til Middelalderen.

Analysen tager sit udgangspunkt i fund af kulturarv i lokalområdet koblet til, hvad der er fundet i vores nærområde. Nærområdet er her defineret til at være hele Østhimmerland.

1.1 PROBLEMFORMULERING

Den grundlæggende problemformulering for analyserne i denne serie af rapporter og for de fremtidige analyser på området kan overordnet inddeles i tre hovedpunkter:

- Hvilke faktorer kan have været afgørende for lokalsamfundets lokalisering i Østhimmerland samt for udviklingen fra de første mennesker i oldtiden frem til Middelalderen.
- Hvad karakteriserer lokalsamfundet i forhold til den region, som lokalsamfundet er beliggende i?
- Hvad er baggrund for de objekter inden for pastoratets grænser, der tidligere har eksisteret, eller som fortsat eksisterer i dag, og hvordan har disse bygninger, infrastruktur og arealanvendelse udviklet sig over tid?

Med en beskrivelse og en forklaring af disse forhold gives et godt udgangspunkt til at få indsigt i sognets og landsbybebyggelsernes kronologi over tid, herunder landsbyernes størrelse og landsbyernes indre udvikling og struktur.

1.2 DEFINITIONER AF CENTRALE BEGREBER

Der anvendes flere fagudtryk i analysens tekst. Disse fagudtryk vil blive forklaret, når de anvendes i teksten. I denne indledning er der samtidigt valgt nærmere at definere pastoratet, sogne og lav sammen med de ofte anvendte tidligere og nuværende stednavne.

1.2.1 LOKALOMRÅDET KONGERSLEV PASTORAT

Det geografiske område, som vi kalder Kongerslev Pastorat, består af de tre sogne Sønder Kongerslev, Nørre Kongerslev og Komdrup. Sønder Kongerslev er hovedsognet, mens de to andre sogne er anneks sogne under dette sogn. Sognene er igen inddelt i ejerlav. Både sogne og ejerlav har fortsat en både kirkelig og administrativ funktion, således anvender den danske matrikel fortsat begge betegnelser og opdelinger.

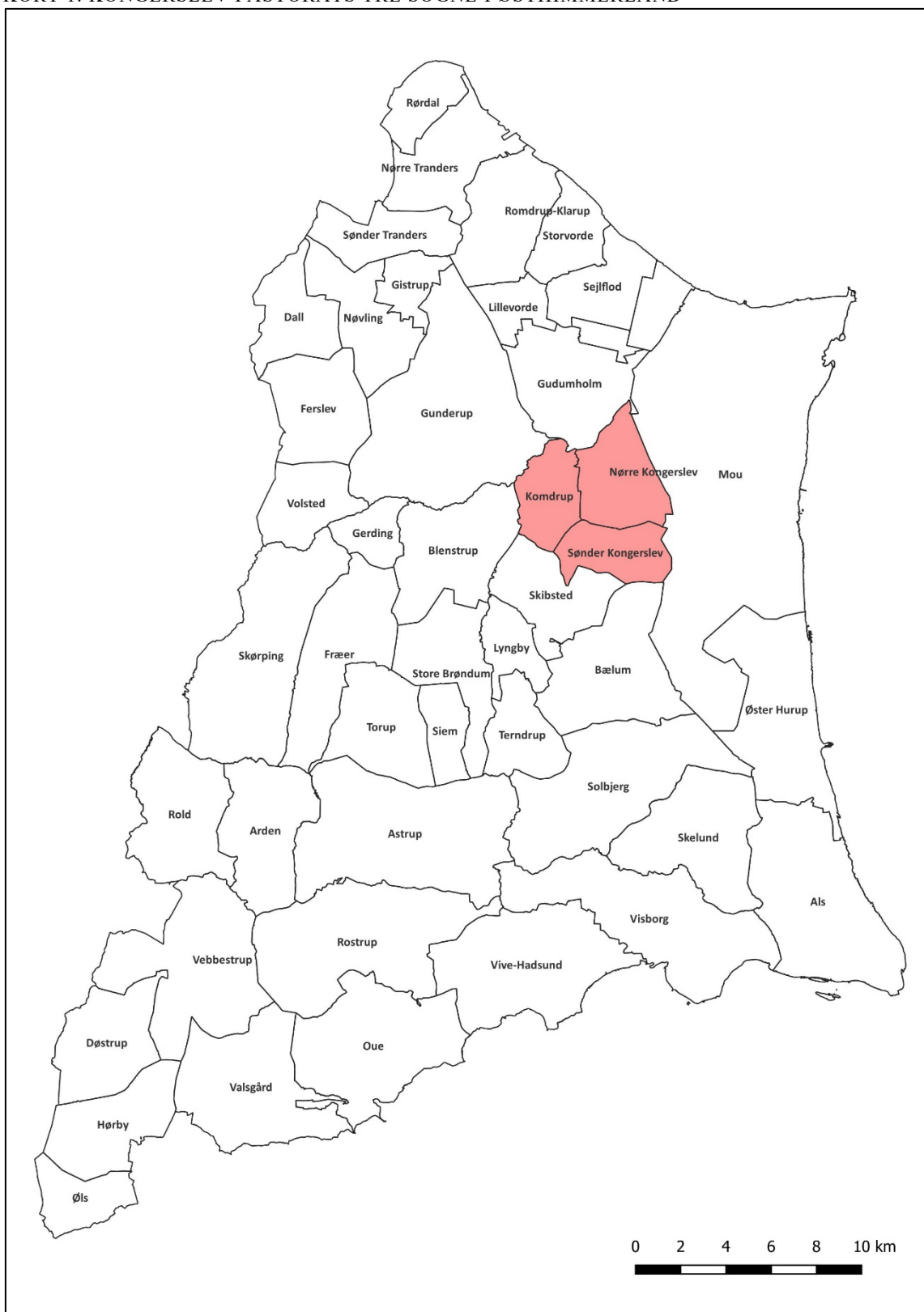
Kort 1, side 13, viser de tre sognes lokalisering i Østhimmerland syd for Aalborg. Så langt tilbage, der eksisterer skriftlige kilder ligger sognegrænserne stort set det samme sted, som de er placeret dag. Der er gennemført nogle få reguleringer mod Mou Sogn.

Kort 2, side 14, viser de tre sogne med de vigtigste bebyggelser i hvert enkelt sogn. Endvidere er sognenes inddeling i ejerlav vist. Sønder Kongerslev Sogn omfatter de to ejerlav Sønder Kongerslev By samt Kongstedlund Hovedgård.

Analysen i denne rapport bevæger sig i geografisk henseende fra udelukkende til at fokusere på selve pastoratets tre sogne til også at medtage nærområdet, der er defineret som hele Østhimmerland.

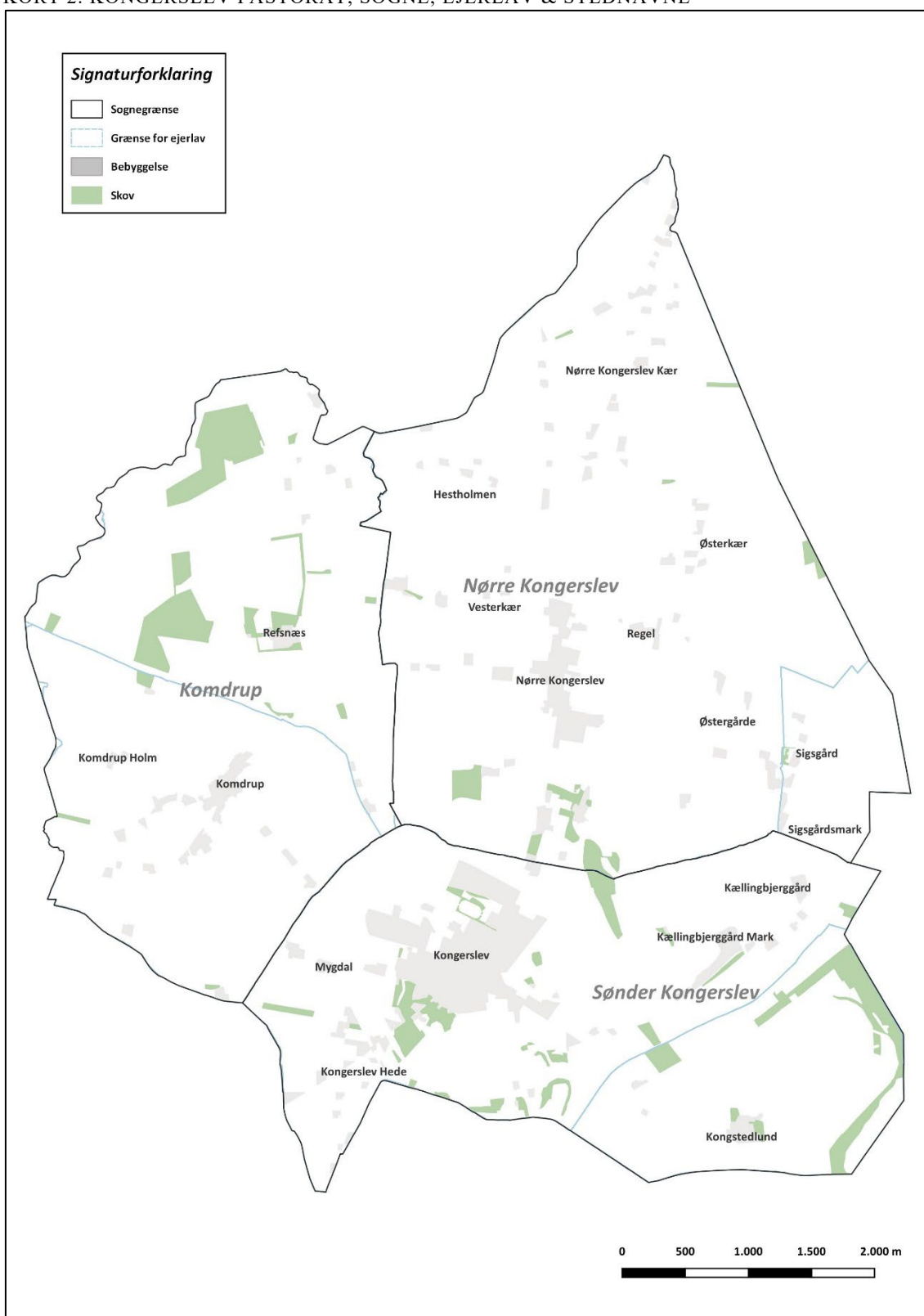
Østhimmerland omfatter de tre oprindelige herreder, Fleskum, Hellum og Hindsted Herreder.

KORT 1. KONGERSLEV PASTORATS TRE SOGNE I ØSTHIMMERLAND

Kilde: Egen udarbejdelse på basis af download af GIS-materiale fra Datafordeleren (2023).

KORT 2. KONGERSLEV PASTORAT, SOGNE, EJERLAV & STEDNAVNE

Kilde: Egen udarbejdelse på basis af download af GIS-materiale fra Datafordeleren (2023).

Nørre Kongerslev Sogn omfatter også to ejerlav; Nørre Kongerslev By og Sigs-gård. Endelig omfatter Komdrup Sogn også to ejerlav; Komdrup By og Refsnæs Hovedgård.

Inddelingen i ejerlav har også været anvendt helt tilbage i Middelalderen, men her har Refsnæs Hovedgård på et tidspunkt hørt under Nørre Kongerslev Sogn.

Er du interesseret i flere informationer om lokalområdet og dets historie findes der på hjemmesiden www.qupaloraarsuk.com mange rapporter om Kongerslev Pastorat og Østthimmerland under den side, der hedder Sognefortællinger.

1.2.2 PERIODEINDELING

Oldtiden omfatter ifølge Nationalmuseet perioden fra tidernes morgen til år 1050.

Oldtiden er dermed en overordnet betegnelse for en række underliggende perioder:

- Stenalderen, omfattende
 - Jægerstenalderen – Fra de første mennesker indvandrer til år 4000 f.Kr.
 - Bondestenalderen – Fra år 4000 f.Kr. til år 1700 f.Kr.
- Bronzealderen – Fra år 1700 f.Kr. til år 500 f.Kr.
- Jernalderen, omfattende
 - Ældre jernalder – Fra år 500 f.Kr. til år 400 e.Kr.
 - Yngre jernalder – Fra år 400 til år 800.
- Vikingetiden – Fra år 800 til år 1050.

I det følgende gives en kort introduktion til de enkelte perioder.

1.2.2.1 STENALDEREN

Da istiden sluttede for cirka 11.700 år siden må mennesket have etableret sig fast på vores breddegrader. De første spor af mennesket, homo sapiens, og vores forfædre neandertalerne og Cro Magnon'erne er fundet i det sydøstlige Europa for omkring 30.000 år siden. Kun Cro Magnon folket overlevede og udviklede sig til det, vi er i dag. Arkæologerne skønner i dag, at de første mennesker i Danmark levede her for omkring 14.000 år siden.

For det danske område gælder følgende overordnede hændelser med hensyn til menneskets indvandring i vores område:

1. Omkring 30.000 år siden. De første spor af mennesket, homo sapiens, og vores forfædre neandertalerne og Cro Magnon'erne er fundet i det sydøstlige Europa.
2. Omkring 14.000 år siden. De første mennesker skønnes at leve i det, der i dag er Danmark.

3. 9000 til 4000 f.Kr. Ældre Jægerstenalder i vort nærområde. Der er fundet bofaste, kystbopladser ved Limfjorden.
4. 11.700 år siden. Nuværende varmeperiode begynder.
5. 6.000 år siden. Stenalderhavet trænger ind i Østhimmerland i de områder, der i dag er mose eller kær.

1.2.2.1.1 JÆGERSTENALDEREN

De første mennesker har levet af jagt. Periodisk taler man om, at Jægerstenalderen strækker sig fra cirka 13000 til 4000 før vores tidsregning (før Kristi fødsel).

Denne periode opdeles i den Ældre Jægerstenalder, der strækker sig over perioden ca. 13000 til 9000 år før vores tidsregning, og den yngre jægerstenalder, der strækker sig over perioden cirka 9000 til 4000 år før vores tidsregning.

Dengang var Østhimmerland et øhav. Det lavbundede hav har været fyldt med østers. Desuden har der være landdyr som hjorte og vildsvin samt sæler langs kysterne. Mennesket har levet på de holme, der stak op i dette øhav. Kongerslevholm blev navnet på den ene holme, som dækker store dele af Kongerslev Pastorats samlede areal.

I vores region kan mennesket tidsfastsættes til i hvert fald at have levet i det, der betegnes Ældre Jægerstenalder. Fra den tid er der fundet bofaste, kystbopladser ved Limfjorden.

Ertebøllekulturen har fået sit navn efter de fund af køkkenmøddinger, som blev fundet ved Limfjordens kyst ved landsbyen Ertebølle. Lokaliteten ved Ertebølle ligger ved Limfjordens kyst i luftlinje cirka 60 kilometer fra Sønder Kongerslev.

1.2.2.1.2 BONDESTENALDEREN

Den omstrejfende jæger- og samlerkultur blev afløst af bønder i Bondestenalderen. Bondestenalderen strækker sig fra omkring 4000 til omkring 1700 f.Kr. Fagligt underopdeles bondestenalderen i Tidsskriftet Skalk i fire underperioder:

- Dyssetid – 3900 til 3300 f.Kr.
- Jættestuetid – 3300 til 2850 f.Kr.
- Enkeltgravstid – 2850 til 2350 f.Kr.
- Dolktid – 2350 til 1700 f.Kr.

1.2.2.2 BRONZEALDEREN

Periodisk efterfølges Stenalderen af Bronzealderen. Bronzealderen strækker sig fra 1700 til 500 år f.Kr.

Lige som de øvrige opdelinger i historiske perioder opdeles Bronzealderen i Tidsskriftet Skalk i to under tidsafsnit; Ældre bronzealder 1700 til 1100 f.Kr. samt Yngre bronzealder i perioden 1100 til 500 f.Kr.

1.2.2.3 JERNALDEREN

Jernalderen strækker som periode fra år 500 før vores tidsregning til år 800 i vores tidsregning. Nationalmuseet opdeler Jernalderen i den Ældre jernalder i perioden 500 f.Kr. til 400 e.Kr. samt i Yngre jernalder i perioden år 400 til år 800.

1.2.2.4 VIKINGETIDEN

Vikingetiden er en periode, der dækker årene fra år 800 til år 1050.

1.3 DATASTRUKTUR

I analyserne i denne rapport anvendes der flere forskellige typer data. Udgangspunktet for digitalisering af de historiske oplysninger på kort er anvendelsen af QGIS. QGIS er et open source-program, der er udviklet til at kunne anvendes til avancerede kortlægning og analyser af arealer, afstande m.v.

Analysen i denne rapport bygger især på den registrering, der er gennemført af alle fortidsminder og fund på lokaliteter i Danmark. Dette materiale er tilgængeligt som datafiler fra Slots- og Kulturstyrelsen under Kulturministeriet. I denne rapport er disse data behandlet i programmet QGIS.

I analysen er der fokuseret på to geografiske niveauer. Først gennemføres en overordnet analyse for hele det østhimmerlandske område. Denne del af analysen har til formål at give et overordnet indblik i fortidsminderne og fund i den region Kongerslev Pastorat er en central del af. Det andet geografiske niveau foregår udelukkende med data i form af fortidsminder og fund i de tre sogne i pastoratet. På dette analyseniveau går der i dybden med den viden, der er indsamlet om pågældende fortidsminde eller fund.

Ud over ovenstående data er der også anvendt oplysninger fra Kulturministeriets database over Museernes Samlinger og af Nationalmuseets tilsvarende database over museets samling.

1.4 TIDLIGERE UNDERSØGELSER OG LITTERATUR

Indgangsvinklen til at analysere, hvordan mennesket har indrettet sig i vores lokalområde og måske bosatte sig, finder vi i de få spor, som fund af kulturarv i lokalområdet giver os af viden. I den sammenhæng giver det også viden at få kendskab til, hvilke spor menneskene har efterladt sig i hele den region, lokalsamfundet er placeret i. Denne region er i denne analyse primært valgt til at være Østhimmerland.

Analysen er opdelt i nogle hovedperioder, der igen kan være opdelt i underperioder. Periodeinddelingen følger dels Nationalmuseets inddeling af perioder i deres samlinger, dels Tidsskriftet Skalks opdeling i perioder med angivelse af den periodiske tidsalders længde i år.

Himmerland vurderes til at have været beboet i tusinder af år, og mennesket har levet af at dyrke jorden i langt størstedelen af denne lange tid.

Der er registreret store mængder fund fra oldtiden og frem i Østhimmerland. Kort 3, side 19, viser udelukkende registrerede fund vedrørende beboelse op til midten af 1600-tallet.

Tidligere er der i projekt Sognefortællinger gennemført analyser og kortlægning af lokalområdet og hele Østhimmerlands geologi. Disse rapporter er tilgængelige fra hjemmesiden www.qupaloraarsuk.com.

Alle oplysninger i denne rapport er angivet med en kilde, hvor læseren kan søge videre efter den specialviden, som vedkommende måtte ønske. Bagerst i denne rapport er medtaget en samlet liste over anvendte kilder og litteratur.

1.5 RAPPORTENS STRUKTUR

Denne rapport omfatter tre kapitler. Rapportens baggrund og struktur er beskrevet i denne indledning.

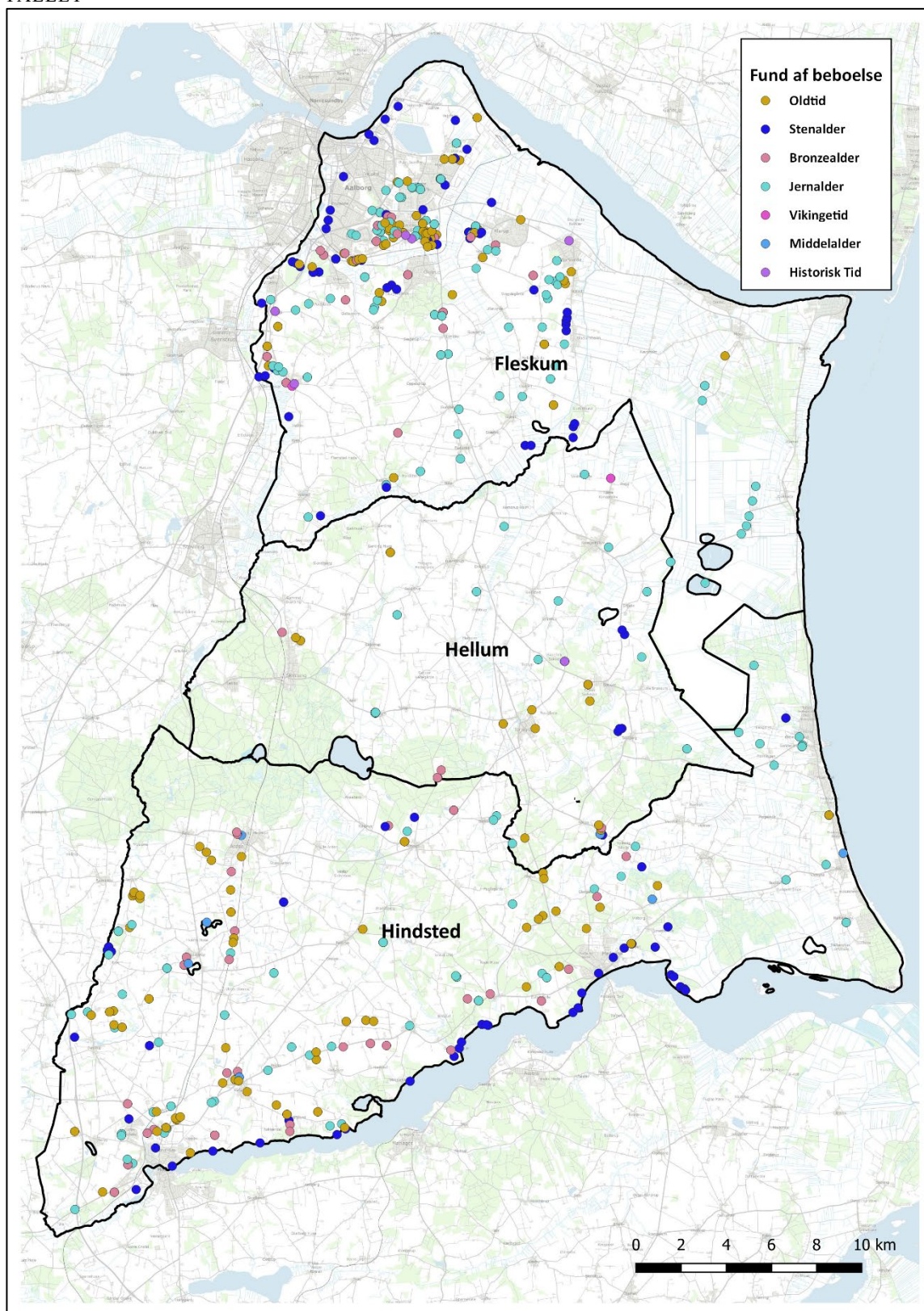
Kapitel 2 er en kortlægning af samtlige registrerede oldtidsfund i Kongerslev Pastorat. Kortlægningen følger strukturen i Slots- og Kulturstyrelsens register over kulturarv i Danmark. Under Enkeltfund er medtaget yderligere fund, der kun er registreret i Kulturministeriets database Museernes Samlinger og Nationalmuseets database over samling.

For hver hovedkategori af fund gives i dette kapitel en kort definition af kategoriens indhold. Derefter opgøres denne type fund på undergrupper i hele den østhimmerlandske landsdel, hvorefter de enkelte fund i Kongerslev Pastorat gennemgås detaljeret.

Endelig perspektiveres analyserne i denne rapport med mulighed for det videre arbejde i kapitel 3, Afsluttende bemærkninger.

Bagerst i rapporten er medtaget en oversigt over anvendte kilder og litteratur.

KORT 3. REGISTREREDE FUND AF BEBOELSE I ØSTHIMMERLAND FREM TIL MIDTEN AF 1600-TALLET

Kilde: Datafordelingen (2022) samt Slots- & Kulturstyrelsen, downloadet materiale, januar 2023. Herredsinddelingen er fra Dam, Peder (2004).

2 OLDTIDSFUND I LOKALOMRÅDET

I det følgende gives et overblik over de fund fra oldtiden, der er registreret i Østhimmerland. For hver enkelt kategori af fund er der gennemført en mere detaljeret analyse for fundene i Kongerslev Pastorat.

I maj 2023 er der i databasen over kulturarvsfund registreret 4.815 fund i Østhimmerland. 4.479 af disse fund stammer tilbage fra oldtiden. Af disse er 159 fund udateret, men vurderes i denne analyse til også at være oldtidsfund.

Af disse mange oldtidsfund er de 96 fund registreret inden for grænsen af Kongerslev Pastorat.

Med hensyn til antal fund skal det bemærkes, at der er tale om fund registreret i Slots- og Kulturstyrelsens register. Tallene omfatter således ikke enkeltfund, der udelukkende er registreret i Museernes Samling og i Nationalmuseets database.

Oldtidsfundene er i Tabel 1 fordelt på periode for både Østhimmerland og Kongerslev Pastorat.

TABEL 1. REGISTREREDE OLDTIDSFUND I ØSTHIMMERLAND & KONGERSLEV PASTORAT

Datering	Østhimmerland	Kongerslev Pastorat
	<i>Antal registrerede fund</i>	
Oldtiden - uden nærmere angivelse	2.916	62
Stenalder	622	11
Bronzealder	290	2
Jernalder	469	15
Vikingetid	23	5
Udateret	159	1
I alt	4.479	96

Kilde: Slots- og Kulturstyrelsen, downloadet materiale maj 2023.

De enkelte fund er opdelt i et system af kategorier i Slots- og Kulturstyrelsens registrering. I den følgende analyse er alle fund således opdelt i følgende hovedkategorier, også kaldet hovedgrupper, som vist i Tabel 2.

Det skal her anføres, at denne opdeling i hovedgrupper har til formål at blive anvendt på alle former for kultur helt frem til nutiden.

Alle hovedkategorier er igen opdelt i en række underkategorier. Underkategorierne og deres definition er forklaret i teksten.

TABEL 2. OVERSIGT OVER HOVEDKATEGORIER/HOVEDGRUPPER I KULTURARVS REGISTRERING

Betydning	Forklaring
Begravelse	Alle begravelsesformer
Bosættelse	Alle former for bosættelse
Diverse anlæg & genstande	Menneskeskabte objekter
Transport	Transportanlæg & objekter
Primær subsistens	Jagt & indsamling, fiskeri, landbrug
Sekundær subsistens/produktion	Råstofudvinding, produktion & omsætning
Tro & tradition	Steder & objekter knyttet til tro & tradition
Social & samfund	Anlæg og steder til offentlig brug
Militærvæsen	Anlæg & objekter til militært brug

Kilde: Kulturarvsstyrelsen, oktober 2008.

2.1 BEGRAVELSE

Kategorien Begravelse er defineret således i Slots- og Kulturstyrelsens klassifikation:

"Alle former for anlæg til begravelse af mennesker eller dyr, individuelt eller i massegrave, med eller uden påviste spor af ritualer."

Denne kategori fund er meget omfattende i Østhimmerland som helhed. I Tabel 3 er antal registrerede fund opgjort fordelt på underkategorier.

Der er således tale om 3.372 fund i alt, der har som fællesnævner, at de har noget med begravelse at gøre. Langt størstedelen af de registrerede fund er rundhøjene. I Østhimmerland er der registreret 2.682 rundhøje, fordelt på alle sogne i landsdelen. Dette antal omfatter både eksisterende og nu sløjfede rundhøje.

Inden for kategorien Begravelse kan der fastsættes at være 421 fund fra Stenalderen, 144 fund fra bronzealderen, 132 fund fra jernalderen og tre fund fra vikingetiden.

TABEL 3. KATEGORIEN BEGRAVELSE, FUND FRA OLDTIDEN I ØSTHIMMERLAND

Begravelse, undergruppe	Oldtid	Sten- alder	Bronze- alder	Jern- alder	Viking- tid	I alt
Begravelse, uspec undergr.	12	8	9	13	0	42
Begravelsesplads	1	0	0	2	1	4
Brandgrav (uspec. type)	24	0	39	22	0	85
Gravgenstand	5	24	15	2	0	46
Rundhøj	2.513	137	30	2	0	2.682
Jordfæstegrav	17	103	13	43	1	177
Langhøj	42	24	0	0	0	66
Dysse eller jættestue	0	59	0	0	0	59
Gravrøse	6	0	0	0	0	6
Stenbygget grav	29	17	0	18	0	64
Stenkiste	9	25	8	7	0	49
Stenlægning/Stensamling	2	0	1	2	0	5
Stenrække	1	0	0	0	0	1
Stensætning	0	0	1	7	0	8
Stammekiste	0	3	12	1	0	16
Plankekiste	0	5	1	0	0	6
Jættestue med bikammer	0	1	0	0	0	1
Dysse	0	3	0	0	0	3
Jættestue	0	1	0	0	0	1
Skibssætning	1	0	0	0	0	1
Stendyngegrav	1	8	0	0	0	9
Urnegrav (stenomsat)	0	0	2	0	0	2
Urnegrav (uspecificeret type)	3	0	5	3	0	11
Brandplet	3	0	1	5	0	9
Kammergrav	0	3	0	1	1	5
Båd-/skibsgrav	0	0	0	2	0	2
Brandgrav i stenkiste	3	0	7	2	0	12
I alt	2.672	421	144	132	3	3.372

Kilde: Slots- og Kulturstyrelsen, downloadet materiale maj 2023.

I Kongerslev Pastorats tre sogne er der registreret 78 fund fra oldtiden i den kategori, der betegnes Begravelse i Slots- og Kulturstyrelsens opdelinger. I Tabel 4 er der udarbejdet en samlet opgørelse over de registrerede fund.

TABEL 4. KATEGORIEN BEGRAVELSE I OLDTIDEN I KONGERSLEV PASTORAT

Begravelse, undergruppe	Oldtid	Sten- alder	Bronze- alder	Jern- alder	Viking- tid	I alt
Begravelse, uspec. Undergr.	1	0	0	0	0	1
Brandgrav (uspecificeret type)	2	0	1	2	0	5
Rundhøj	54	3	0	1	0	58
Jordfæstegrav	0	0	1	2	0	3
Langhøj	1	1	0	0	0	2
Dysse eller jættestue	0	5	0	0	0	5
Stenkiste	1	0	0	1	0	2
Stensætning	0	0	0	1	0	1
Dysse	0	1	0	0	0	1
I alt	59	10	2	7	0	78

Kilde: Slots- og Kulturstyrelsen, downloadet materiale maj 2023.

2.1.1 BEGRAVELSE, USPECIFICERET UNDERGRUPPE

I denne kategori findes der i pastoratet en lokalitet. Der er tale om fund i en rundhøj øst for Refsnæsvej, umiddelbart nord for frakørslen til Nørre Kongerslev. Der er tale om potteskår registreret af Nationalmuseet i 1866. Lokaliteten er nærmere beskrevet som Rundhøj Lokalitet nr. 3.

2.1.2 BRANDGRAV, USPECIFICERET TYPE

I databasen fra Slots- og Kulturstyrelsen er en brandgrav, uspecificeret type, defineret således:

"Begravelse med brændte ben, hvor der ikke foreligger dokumentation af gravens form."

Der er fem lokaliteter i denne kategori i Kongerslev Pastorats tre sogne.

Den *første* lokalitet blev fundet tæt på den tidligere Hadsund-Aalborg jernbane, og blev først registreret i 1997. Det præcise sted er øst for Refsnæsvejen, der hvor jernbanen førhen blev ført over vejen.

Fundet omfattede en urne med brændte ben fra bronzealderen.

Den *anden* lokalitet ligger sydvest for Skovhuse. Skovhuse er en mindre bebyggelse nord for Refsnæs hovedgård.

På lokaliteten er der foruden brandgraven en stensætning. Begge er dateret til at være fra Jernalderen.

Lokaliteten blev registreret og undersøgt af Aalborg Museum i 1956. I 1961 bliver lokaliteten tinglyst og fredet.

I 1961 besigtiger Nationalmuseet og rapporterer:

"Gravmonument, bestående af en cirkelrund ring af større sten, i alt 43, anlagt på gammel havbund. Ringens diameter ca. 8 m. Inden for ringen en stor dynge større sten og en lille samling mindre sten, samt en meget stor sten. Stenene har været dækket af et ca. 0,5 m tykt tørvelag, der er bortgravet mellem og uden om stenene. I fredningen er indbefattet en smal bræmme af den oprindelige moseflade. I alt udgør det fredede areal en cirkel med radius 6,5 m. Monumentet er indhegnet (pigtråd på svellestolper), i ager."

Den tredje lokalitet ligger ved Grønhøjgård midt mellem Sønder Kongerslev og Nørre Kongerslev. Brandgraven er fundet i den midterste af tre sløjfede høje (se rundhøje lokalitet nr. 8 i næste afsnit).

Denne brandgrav er dateret til perioden under bronzealderen op til Jernalderen. I 1886 blev brandgraven og rundhøjen registreret af Nationalmuseet med *"en urne med brændte ben, men ingen oldsager"*.

Den fjerde brandgrav, uspecifiseret, er også lokaliseret ved Grønhøjgård. Den er placeret i den nordvestligste sløjfede rundhøj på stedet (se rundhøj lokalitet nr. 47 i næste afsnit). Brandgraven er dateret til Jernalderen. I 1886 registrerede Nationalmuseet graven med følgende oplysninger: *"Sløjfet Høj; paa Bunden, som var brolagt med smaa Sten, var der opkastet en Stendynge, som dækkede 3 a 4 Urner med brændte Ben, hver omgivet af noget større Sten end i Dynge. Ovenpaa Brolægningen paa Bunden Stkr af Jærnsværd og Hvæssesten."*

Den femte brandgrav, uspecifiseret type, er lokaliseret umiddelbart nord for Nørre Kongerslev efter frakørslen til Vestergård på venstre side.

Der er tale om en brandgrav, ikke nærmere dateret end til Oldtiden. Nordjyske Museer fandt graven i forbindelse med en forundersøgelse i år 2021.

2.1.3 RUNDHØJE

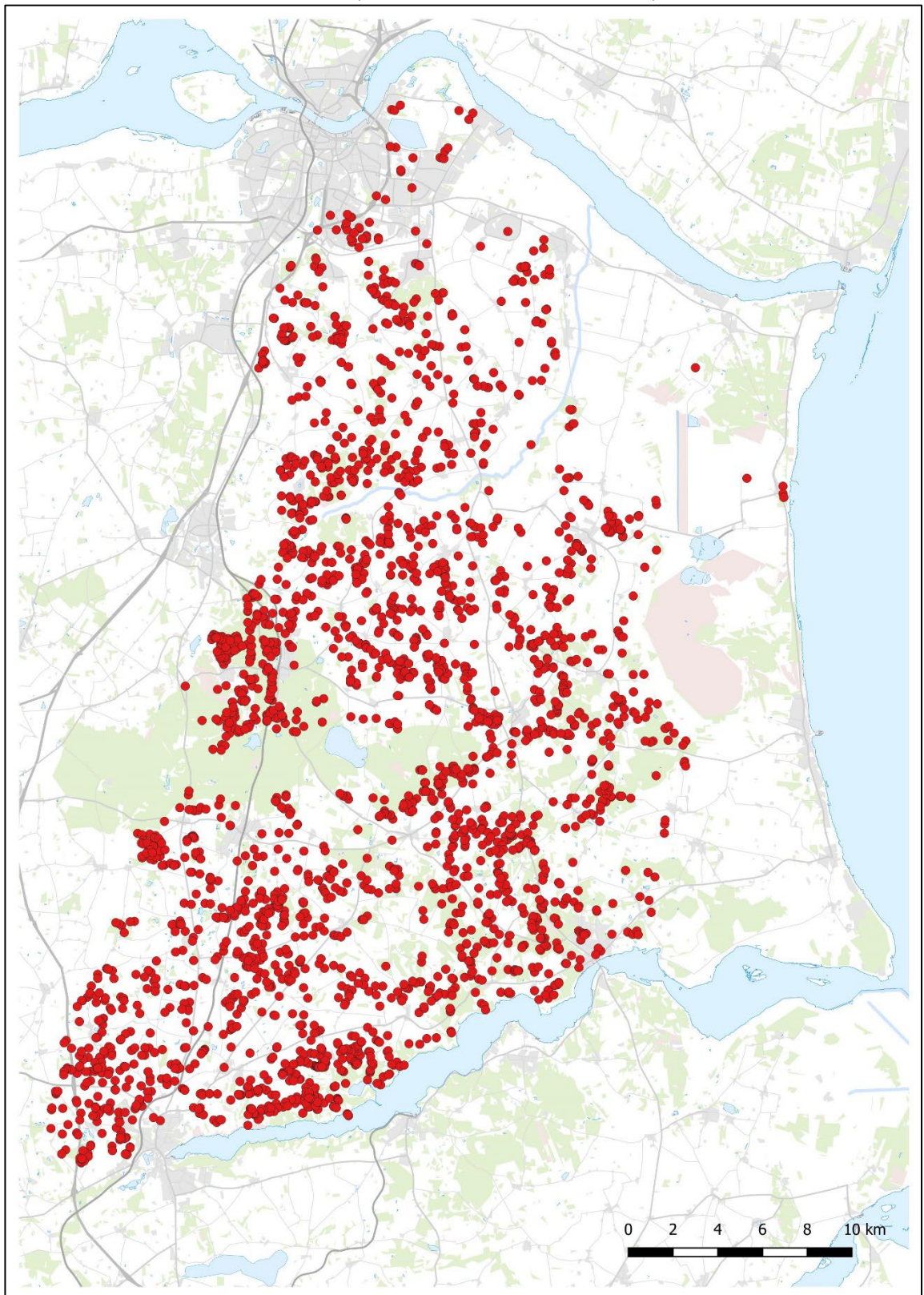
I databasen fra Slots- og Kulturstyrelsen er en rundhøj defineret således:

"Forhistorisk rundhøj, hvis fyld overvejende består af jordarter eller sand. Højens form kan være oval, men længde/bredde må ikke overstige 2:1, i så fald klassificeres denne som en Langhøj. Betegnelsen rundhøj anvendes også, når højens form ikke er nærmere beskrevet eller når der kun foreligger dele af - eller en hel cirkulær/oval randstenskæde, som formodes at tilhøre en nu forsvundet høj. Randstenskæder noteres som bemærkning til anlægget. Der er ingen norm for højden på anlægget, det beror på et skøn, hvornår en evt. svag højning indenfor en stenkreds klassificeres som en høj med randsten, men højden skal være højere end overkanten af randstenene, ellers klassificeres stenkredsen selvstændigt som en Stensætning."

Kort 4, side 26, viser de registrerede rundhøje i Østthimmerland. Der kan altså være tale om både de aktuelt bevarede og sløjfede gravhøje.

Kortet viser det imponerende antal rundhøje i den del af Østthimmerland, der ikke i stenalderen var dækket af hav. Kortet viser 2.682 registrerede rundhøje i landsdelen.

KORT 4. REGISTREREDE RUNDHØJE, EKSISTERENDE & SLØJFEDE, ØSTHIMMERLAND

Kilde: Datafordelingen (2022) samt Slots- & Kulturstyrelsen, downloadet materiale, januar 2023.

Af de i alt 2.682 rundhøje i Østhimmerland er de 58 lokaliseret i Kongerslev Pastorat. Rundhøjene er vist på Kort 5, side 29. Kortets blå område viser det oprindelige stenaldershav, defineret som GEUS-klassifikationen af geomorfologi-elementet Marin Flade. Kortet illustrerer derfor præcist, hvordan mennesket i oldtiden levede på det, der bliver betegnet Kongerslevholm samt holmen ved Kongstedlund.

Kortet viser også en vis koncentration af rundhøje på Kongerslev Præstegårdshede og i et område sydøst for Nørre Kongerslev og nordøst for Sønder Kongerslev omkring det, der i dag bliver kaldt Lyngdal. Omkring Nørre Kongerslev er der endvidere nogle få rundhøje vest for landsbyen ved den tidligere grusgrav oven for Refsnæs, og der er også fire rundhøje ved Grønhøjgård sydvest for landsbyen.

I Komdrup Sogn er der kun registreret rundhøje øst for herregården Refsnæs. I Sønder Kongerslev Sogn er der foruden rundhøjene på præstegårdsheden også en række rundhøje vest for landsbyen samt nogle rundhøje ud mod Kællingbjerggård mod øst. Der er kun registreret to rundhøje på den holm, som Kongstedlund nu ligger på og har givet navn til.

Rundhøjene er et karakteristisk indslag i landskabet i pastoratets tre sogne. De fleste rundhøje ligger på eller tæt på landskabets højeste punkter.

På Kongstedlund holmen, er landskabets højdepunkt 31,5 meter over havets overflade. På holmen er registreret to rundhøje. Den ene ligger på et højdepunkt mod øst i 24 meters højde. Den anden ligger kun 6 meter over havets overflade, og synes at være lokaliseret i det, der i dele af stenalderen var havområde. Den sidstnævnte rundhøj er da også dateret til bondestenalderen/bronzealderen, hvor havet trak sig tilbage.

I Sønder Kongerslev Sogn er det højeste punkt på 62,5 meter over havets overflade. I sognet er lokaliseret yderligere 40 rundhøje (Kongstedlund Holm er en del af dette sogn, men her behandlet for sig). En enkelt rundhøj skiller sig ud. Den ligger i området mellem Kongerslevholm og Kongstedlund Holm og i 7 meters højde, dvs. igen under det, der i dele af stenalderen har været havområde. Denne høj er dog også dateret til den sene Stenalder, Bondestenalderen, eller Bronzealderen. De øvrige 39 høje ligger i en højde på mellem 24,5 meter og 66 meter over havet – i gennemsnittet 49,6 meter over havets overflade i dag.

Tilsvarende er der i Nørre Kongerslev Sogn registreret 11 rundhøje. Sognets højeste punkt ligger 57,5 meter over havets overflade. Rundhøjene ligger i en højde på mellem 27 meter og 59,5 meter over havets overflade, i gennemsnit 46,4 meter over havets overflade.

I Komdrup Sogn er der kun registreret 5 rundhøje. Sognets højeste punkt ligger 42,5 meter over havets overflade. Rundhøje ligger i en højde fra 9,5 meter til 40,5 meter over havets overflade, i gennemsnit 30,4 meter over havets nuværende overflade.

Alle ovenstående højdetal er angivet i forhold til den nuværende havoverflades placering. Men det er vigtigt her at påpege, at havoverfladen i oldtiden har ligget meget højere end i dag, delvist modsvaret af store landhævninger som følge af isens tyngde under istiderne. På kortene i dette afsnit er stenalderhavets udstrækning skitseret ved anvendelsen af GEUS's geomorfologiske klassifikation for havaflejringer, men præcist hvor havoverfladen har været i forskellige perioder af oldtiden er vanskeligt at fastsætte.

I Tabel 5 er alle rundhøje placeret højdemæssigt i forhold til den nuværende havoverflade i de tre sogne.

TABEL 5. HØJDEMÆSSIG LOKALISERING AF RUNDHØJE I KONGERSLEV PASTORAT

Meter over havets overflade	Sønder Kongerslev	Nørre Kongerslev	Komdrup	Pastoratet i alt
0-10 meter	2	0	1	3
10-20 meter	0	0	0	0
20-30 meter	4	1	0	5
30-40 meter	4	2	3	9
40-50 meter	8	4	1	13
50-60 meter	16	4	0	20
60-70 meter	8	0	0	8
I alt	42	11	5	58
Højeste punkt i sognet	62,5 meter	57,5 meter	42,5 meter	62,5 meter

Kilde: Egne beregninger på basis af data fra Slots- og Kulturstyrelsen samt datafordeleren.dk.

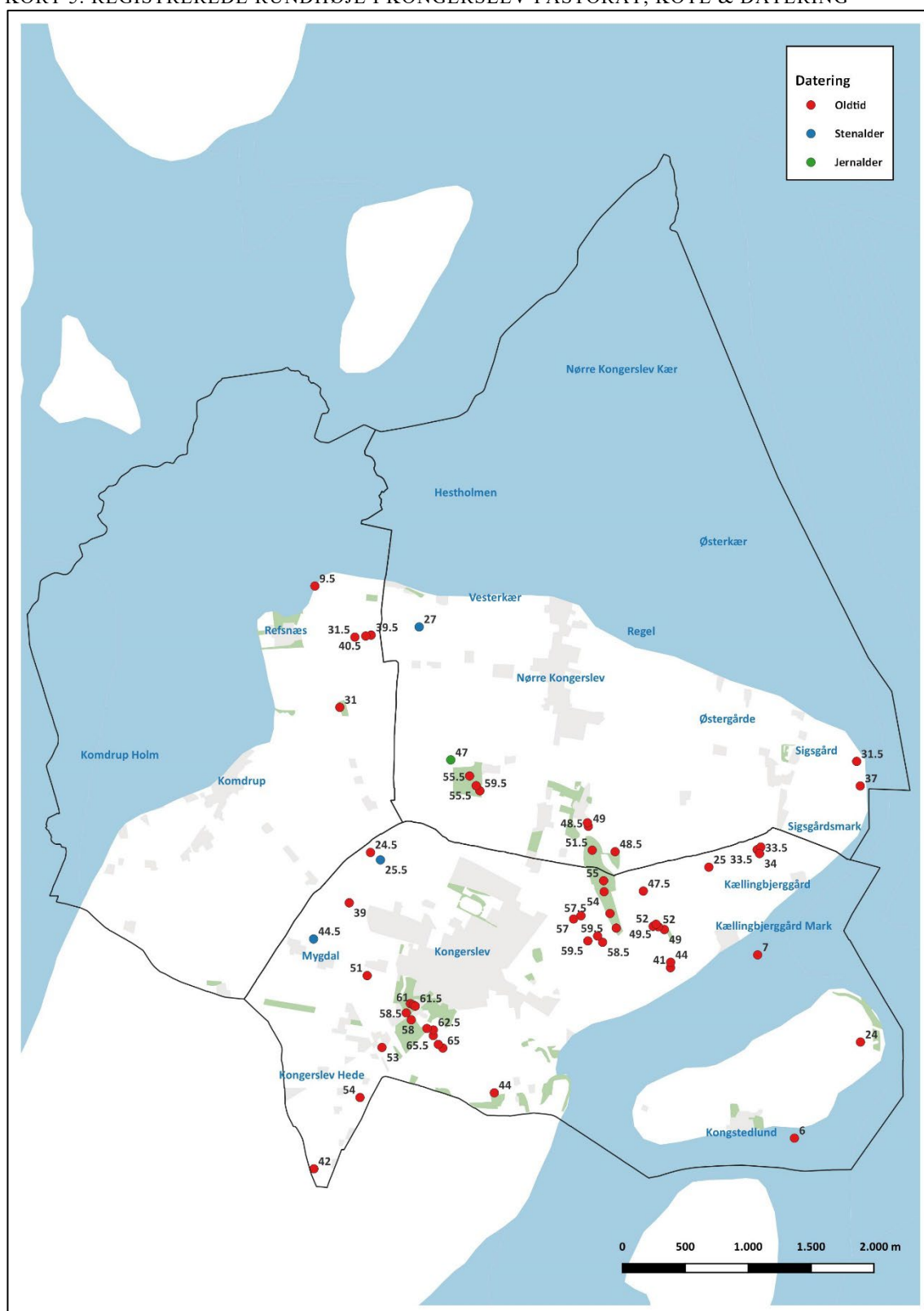
Syv ud af ti af rundhøjene er lokaliseret mere end 40 meter over havet. I Pastoratet ligger en rundhøj i gennemsnit 46 meter over havet. Det er relativt højt, når vi samtidigt ved, at det højeste punkt i pastoratet er 62,5 meter over havets overflade.

Rundhøjene er i datamaterialet dateret i oldtidens perioder. Langt størstedelen, 53 rundhøje, er kun dateret til selve oldtiden, altså hele perioden, mens 3 rundhøje er dateret til at være fra stenalderen og 1 høj fra jernalderen.

På Kort 5, side 29, er rundhøjene vist med en koteangivelse (nærmeste højdekurve med 0,5 meters interval) samt hvilken underperiode i oldtiden, de er dateret til.

Mange er på kortet registreret med 'oldtiden' som angivelse. Dette sker, når den vurderede datering spænder over mere end en underperiode, f.eks. over stenalderen til og med bronzealderen. Langt de fleste rundhøje i pastoratet, der her er registreret med 'oldtiden', er vurderet til at stamme fra Bondestenalderen (fra år 4000 f.Kr. til år 1700 f.Kr.) og ind i Ældre Bronzealder frem til omkring år 1000 f. kr.

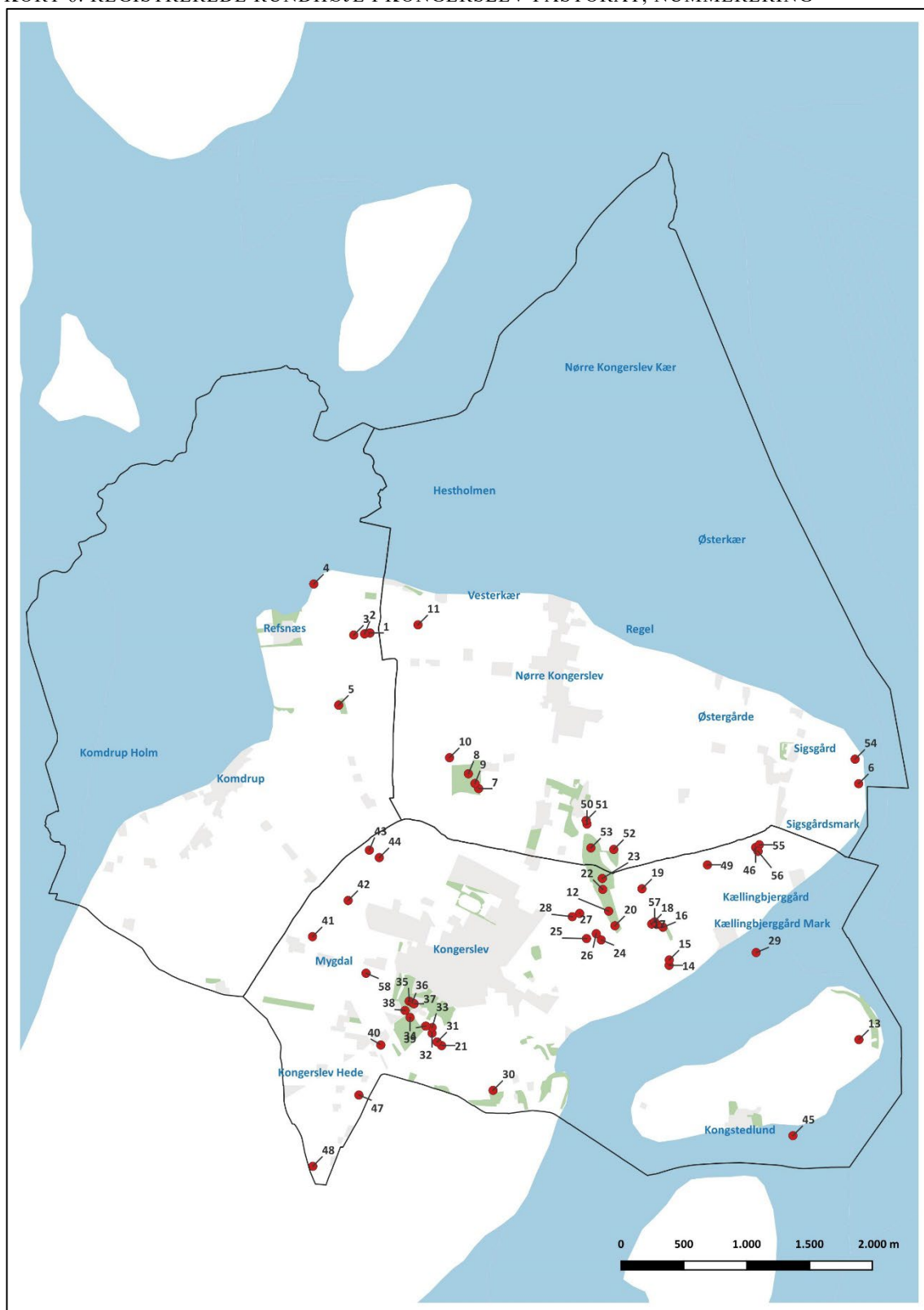
KORT 5. REGISTREREDE RUNDHØJE I KONGERSLEV PASTORAT, KOTE & DATERING

Kilde: Slots- og Kulturstyrelsens database, maj 2023.

Kortet viser både de eksisterende rundhøje og de rundhøje, som Nationalmuseet tidligere har registreret, men som nu er sløjfet.

KORT 6. REGISTREREDE RUNDHØJE I KONGERSLEV PASTORAT, NUMMERERING

Kilde: Slots- og Kulturstyrelsens database, maj 2023, egen nummerering.

2.1.3.1 BESKRIVELSE AF DE ENKELTE RUNDHØJE

De enkelte rundhøje er på Kort 6, side 30, nummereret fra 1 til 58. I de følgende redegøres der mere detaljeret for de enkelte lokaliteter. Oplysninger stammer, hvor ikke andet er nævnt, fra Slots- og Kulturstyrelsens registrering.

2.1.3.1.1 RUNDHØJ LOKALITET NR. 1, 2 & 3

Disse tre lokaliteter er rundhøje, der ligger øst for herregården Refsnæs i Komdrup Sogn. Rundhøjene ligger på kanten af en tidligere grusgrav, senere losseplads, men disse aktiviteter er i dag ophørt.

Højene blev allerede tinglyst i 1886. Nr. 1, der ligger længst mod øst, blev i 1961 målt til at være 3 meter høj og 14-14,5 meter i tværmål. Nr. 2 er samme år vurderet til at være 4-4,5 meter høj og 21-23 meter i tværmål. Disse to rundhøje betegnes i registreringen som 'tvillingehøje'.

Rundhøj nr. 3 er en sløjfet rundhøj. I rundhøjen blev der i 1886 fundet potte-skår.

De tre rundhøje er ikke nærmere dateret end 'Oldtiden'.

2.1.3.1.2 RUNDHØJ LOKALITET NR. 4

Denne rundhøj og stendysse er lokaliseret nordøst for herregården Refsnæs i Komdrup Sogn. Der er tale om en rundhøj dateret 3960 til 501 f.Kr. På stedet var også en stendysse, dateret 3950 til 2801 f.Kr., dvs. den periode i bondestenalderen, der benævnes Tragtbægerkultur.

Rundhøj og stendysse er sløjfet. Ved Nationalmuseets tilsyn i 1886 hedder det: *"Ved affaldet af Bakken er der for mange Aar siden sløjfet en lille dysse."*

2.1.3.1.3 RUNDHØJ LOKALITET NR. 5

Denne rundhøj er lokaliseret umiddelbart vest for Refsnæsvejen mod Sønder Kongerslev i et mindre skovområde, hvor der tidligere har ligget en vindmølle, og hvor der har været en grusgrav.

I Nationalmuseets registrering i 1886 hedder det: *"Høj paa Randen af en Grusgrav, halvt bortgravet; c. 5' h; i Siden ses enkelte store Sten."* 5' h betyder fem fod høj, og svarer til cirka 1,6 meter høj.

Senere i år 1953 registrerer Nationalmuseet rundhøjen som sløjfet.

2.1.3.1.4 RUNDHØJ LOKALITET NR. 6 & 54

Disse to rundhøje er lokaliseret ude ved Kællingbjerg klinten øst for gården Sigsgård i Nørre Kongerslev Sogn.

Den sydligste ligger markant i landskabet øverst på Kællingbjerg klinten. Denne høj er fredet. Højen har en fordybning gravet i midten, og er i dag meget slidt af de mange mennesker, der fra Lille Vildmose via sti og trappe tager turen op på Kællingbjerg klint.

Rundhøjen blev tinglyst i 1953. Samtidigt blev den opmålt til at være 20 meter i omkreds og have en højde på tre meter.

En rundhøj lige nord for ovenstående rundhøj er ikke fredet. Denne gravhøj er dateret til perioden 3950 f.Kr. til 1066 e.Kr., hvilket svarer til Bondestenalderen og helt ind i Vikingetiden.

2.1.3.1.5 RUNDHØJ LOKALITET NR. 7, 8, 9 & 10

Fire rundhøje ligger på linje ved Grønhøjgård, som ligger vest for landevejen mellem Nørre og Sønder Kongerslev.

Kun en af de fire rundhøje er fredet. Det er den sydligste. Denne rundhøj bærer navnet Grønhøj. Grønhøj ligger i tæt krat. Rundhøjen måler 4 meter i højden og 20 meter i diameter. Rundhøjen er afgravet på flere sider. Rundhøjen blev tinglyst i 1953. Den er ikke nærmere dateret end til Oldtiden.

De tre øvrige rundhøje ved Grønhøjgård er ikke fredet. De er alle tre sløjfede i dag. I gravene fandtes en urne med brændte ben, men ingen oldsager. I den midterste var der en brandgrav dateret 1100 f.Kr. til 375 e.Kr. samt selve rundhøjen.

I den nordligste (lokalitet nr. 10) var der en brandgrav dateret til Jernalderen. Bunden af rundhøjen var brolagt med små sten. En stendynge dækkede tre eller fire urner med brændte ben, hver omgivet af noget større sten, end stenene i dyngen. Oven på brolægningen på bunden stykker af jernsværd og hvæssesten.

2.1.3.1.6 RUNDHØJ LOKALITET NR. 11

Denne rundhøj er lokaliseret ved Slotsgård syd for Vesterkær udflyttergårde. Rundhøjen er nærmere dateret til perioden 3950 til 2801 f.Kr., dvs. Tragtbægerkultur under Bondestenalderen.

Registreringen fortæller, at der også har været en dysse eller jættestue, dateret til samme periode. Ved Nationalmuseets sagsbehandling i 1978 bestemmes den til at være en megalittomt fra yngre stenalder.

2.1.3.1.7 RUNDHØJ LOKALITET NR. 12 & 20

Der er tale om to sløjfede rundhøje, der blev registreret ved Nationalmuseets besøg i år 1886. Højene er ikke nærmere dateret inden for oldtiden.

2.1.3.1.8 RUNDHØJ LOKALITET NR. 13

Denne rundhøj bærer navnet Kråshøj. Rundhøjen er lokaliseret på den østlige ende af Kongstedlund holmen ud mod Lille Vildmose.

Rundhøjen måler 3,5 meter i højden og 18 meter i diameter. Rundhøjen har i midten et tre meter bredt hul med åbning mod nord. Siderne mod øst og vest er en del afgravet.

Rundhøjen blev tinglyst i 1953. Fredningen dengang omfattede også en stenring med fem meter i diameter på samme matrikel (28).¹

2.1.3.1.9 RUNDHØJ LOKALITET NR. 14 & 15

Den første rundhøj (nr. 14) er lokaliseret nord for landevejen fra Sønder Kongerslev ud mod Lille Vildmose på et fredet område med Kongerslev Kalks graveområder både vest og øst herfor.

Rundhøjen er 1,5 meter høj og 12 meter i diameter. Toppen er afgravet og udhulet i en bredde af 5 meter. Det afslører fire større sten. Højen blev tinglyst i 1953.

Den anden lokalitet (nr. 15) ligger umiddelbart nord for ovenstående lokalitet på samme indhegnede område. Denne høj er stærk afgravet med spids top. Den har ujævn overflade, og der er nyere trampede huller i syd- og vestsiderne.

Højen er to meter i højden og har en diameter på 10 meter.

I 1886 blev den af Nationalmuseet vurderet til at være en "ødelagt høj". Højen blev tinglyst i 1953.

2.1.3.1.10 RUNDHØJ LOKALITET NR. 16, 17, 18 & 57

Der er tale om fire gravhøje, der ligger tæt i samme nærområde øst for Kongerslev.

Nr. 16 er en rundhøj, der er lokaliseret på det, der øst for Sønder Kongerslev by benævnes Fladen, for enden af denne markvej.

Allerede i 1886 vurderede Nationalmuseet, at der var tale om en nedpløjet høj.

Nr. 17 er en rundhøj, der er lokaliseret umiddelbart nord for ovenstående på Fladen. I modsætning til forestående er denne høj fredet. Dens mål er 2 meter høj og 14 meter i diameter. I toppen er der et hul, 4 gange 2 meter og 75 cm dybt.

Højen blev tinglyst i 1953. Den er beliggende i et lille skovområde tæt på Kongerslev Kalk's graveområde.

Lokalitet nr. 18 er en rundhøj, der er 1,25 meter høj og 12 meter i diameter. Den er beliggende vest for nr. 17 tæt på markvejen. Også denne har et dybt hul i midten helt til bunden. Overfladen er i øvrigt forgravet med store huller overalt. I 1958 blev den tinglyst og overført til at være fredet fra en tilstand som ikke fredningsværdig.

¹ Rigsarkivet, arkivalieronline, Digitaliserede tingbøger, Aalborg Civilret, opslag maj 2023.

Lokalitet nr. 57 ligger tæt på nr. 17 og 18 – øst for nr. 18 og nord for nr. 17. Denne rundhøj er først registreret i år 2021 på basis af gennemsyn af udskiftningskortet for Sønder Kongerslev. Udskiftningskortet er opmålt i 1778.

2.1.3.1.11 RUNDHØJ LOKALITET NR. 19

Denne rundhøj er lokaliseret øst for Sønder Kongerslev. Den ligger på kanten af gravefeltet for Kongerslev Kalk. Allerede i 1886 hvor Nationalmuseet besøgte højen fremstod den som *"rester af en lav, afgravet høj"*, og i 1953 blev den registreret som sløjfet.

I 1985 er der registreret en institutionssag uden journaldata fra Nationalmuseet. Det samme skete i 1991.

I 1985 fremkom der ved pløjning randsten ved højen.

I 1991 er der fra Aalborg Historiske Museum meddelt, at i forbindelse med kalkindvindingen på det areal, hvor den overpløjede gravhøj ligger, agtede museet at foretage undersøgelse. Der vides ikke, hvorvidt undersøgelsen blev foretaget, og hvad resultatet af denne har været.

2.1.3.1.12 RUNDHØJ LOKALITET NR. 21, 31, 32, 33 & 34

Disse fem rundhøje ligger på Kongerslev Præstegårdshede på et fredet areal (rundhøj nr. 34 ligger dog i hestefold umiddelbart op til heget til det fredede område). Alle de fem rundhøje er ikke nærmere dateret end oldtiden.

Rundhøjene er fredet med tinglysning 25. november 1919 af sognepræst Alexander Rasmusen og med afmærkning MS 1920 ved lærer S. Andersen.

Under 2. Verdenskrig blev rundhøjene beskadiget af tysk militær, og efterfølgende restaureret i årene 1949-50.

Rundhøj 21 er tre meter høj og 17 meter i diameter og med en ujævn overflade begroet med græs og lyng. Allerede ved inspektion fra Nationalmuseet i 1886 havde der været gravning i højen mod øst, og dengang var der tale om en nyere udgravning.

Rundhøj nr. 31 er 4 meter høj og 25 meter i diameter. Den har en flad top og begroet med græs og tidligere også enebær.

Rundhøj nr. 32 måler 4,5 meter i højden og har en diameter på 20 meter. I østfoden er der en buet lavning. Højen har en flad og noget fortrampet top.

Rundhøj nr. 33 måler 1,5 meter i højen og har en diameter på 12 meter. Allerede i 1886 var den beskadiget i nordre og vestre side, men ikke udgravet. I 2021 blev den registreret med *"overfladisk gangslid"* i nord-sydlig retning.

Rundhøj nr. 34 er målt til en højde på 4 meter og måler 22 og 18 meter i diameter. Allerede i 1886 blev det registreret, at *"af randen er et mindre stykke bortgravet"*. Tysk militær beskadigede den yderligere under 2. Verdenskrig, hvorefter den som de øvrige rundhøje på heden blev restaureret i 1959-50.

2.1.3.1.13 RUNDHØJ LOKALITET NR. 22 & 23

Rundhøj nr. 22 ligger nordøst for Sønder Kongerslev og syd for Lyngdal. I 1886 blev den registreret som 'halvdelen overpløjet', og i 1953 konstaterede Nationalmuseet, at rundhøjen nu var helt overpløjet.

Rundhøj, lokalitet nr. 23, ligger nord for ovenstående rundhøj. Denne rundhøj blev i 1886 registreret til at være "*fuldstændig bevaret*", og højen blev tinglyst fredet i 1953.

I 1953 blev det registreret, at der nu var en hul i toppen på 2 gange 2,5 meter og $\frac{3}{4}$ meter dybt.

Højen måler 2 meter i højden og har en diameter på 13 meter.

2.1.3.1.14 RUNDHØJ LOKALITET NR. 24, 25, 26, 27 & 28

Rundhøj, lokaliteter nr. 24, 25, 26, 27 og 28 er lokaliseret umiddelbart vest for den nordligste del af Sønder Kongerslev by.

Der er tale om fem rundhøje, der allerede ved besigtigelse i 1886 af Nationalmuseet blev vurderet til at være "*5 pløjede, tildels sløjfede høje*."

2.1.3.1.15 RUNDHØJ LOKALITET NR. 29

Denne rundhøj er lokaliseret på mark umiddelbart syd for Kongerslev Kalks hovedbygning og landevejen mellem Sønder Kongerslev og Lille Vildmose.

Den ligger således lavt i landskabet, og er da også dateret til perioden år 3950 f.Kr. til år 500 f.Kr., dvs. perioden fra Bondestenalderen eller Bronzealderen.

Rundhøjen er to meter høj og 20 meter i diameter. I østsiden er der et fladt indhak, og i vestsiden er afskåret til terrasse for vej. Rundhøjen har i toppen en kiste på 3 gange 1 meter af 6 bæresten.

Rundhøjen blev først registreret af Nationalmuseet i 1886 som en "*lav uanse-
lig høj*". Højen blev tinglyst i 1953. I 2012 vurderede Nordjyske Museer den som "*åbentstående dysse i ager*" og i 2021 som "*høj med åben dyssekammer*".

2.1.3.1.16 RUNDHØJ LOKALITET NR. 30

Denne rundhøj bærer stednavnet Hesthøj. Højen er beliggende syd for Sønder Kongerslev by og ligger på den anden side af en dal i forlængelse af rundhøjene på Kongerslev Præstegårdshede.

Rundhøjen måler 2 meter i højden og 17 meter i diameter. Den har flade lavninger i toppen og også indhak på siderne.

Rundhøjen blev registreret i 1866 som "*fuldstændig bevaret*". I 1919 blev den tinglyst som fredet.

2.1.3.1.17 RUNDHØJ LOKALITET NR. 35, 36, 37, 38 & 39

Disse fem rundhøje er lokaliseret i udkanten af Sønder Kongerslev by mod syd i skovområde.

Lokalitet nr. 35 er en høj på to meter i højden og diameter på 15 meter. Der er et stort hul i toppen på 5 gange 3 meter, hullet går antageligt til bunds. Højen blev tinglyst i 1953.

Lokalitet nr. 36 er en høj på en meters højde og 7 meter i diameter. Denne har også lavning i toppen. I 1886 blev den registreret til *"at være beskadigede ved mindre gravninger i toppen og siderne"*.

Lokalitet nr. 37 er 1,25 meter i højden og 10 meter i diameter. Denne høj har også gravskader i toppen og på sider. Højen blev tinglyst i 1953.

Lokalitet nr. 38 og nr. 39 omfatter to sløjfede høje. Højene blev allerede i 1866 registreret som sløjfede af Nationalmuseet.

2.1.3.1.18 RUNDHØJ LOKALITET NR. 40

Denne lokalitet ligger sydvest for Sønder Kongerslev på mark mellem landejene til Skibsted og til Svanfolk.

I 1866 registrerede Nationalmuseet højen som *"Lille høj, halvdelen overpløjet"*. I 1953 blev den vurderet til at være overpløjet og i øvrigt ombygget til at indeholde et vandværk. Vandværket skulle være etableret mellem 1900 og 1949.

2.1.3.1.19 RUNDHØJ LOKALITET NR. 41

Denne rundhøj bærer navnet Lille Monshøj. Højen er beliggende nord for Mygdalsvej, hvor vejen slutter ved gård.

Rundhøjen er registreret med dysse eller jættestue. Både denne og rundhøjen er dateret til mellem 3950 f.Kr. til 2801 f.Kr., dvs. perioden Bondestenalderen.

Højen er 1,5 meter høj og 10 gange 12 meter i diameter. Kammeret er 7 gange 2,5 meter og består af 12 bæresten. Gangen er fem meter lang med to bæresten i den ene side, tre i den anden. Der er ingen dæksten. Højen ligger på græsklædt mark.

I 1866 blev stedet registreret af Nationalmuseet: *"Lille Monshøj", Levninger af en oval Jættestue uden Overliggere; tilbage staar Siderne i Gravkamret, bestaaende af 6 Sten i den østlige, 5 i den vestlige Side, 2 Endesten; Retningen er N-S med en Længde af 19' og en Bredde af 9'. Indgangen, der vender mod Ø. er c 14' l. 1 1/2' br, rimeligvis dannet af 6 Sidesten, men nu sammenstyrtet. Gravkamret er fyldt med Jord med Undtagelse af den sydlige Ende, hvor der er gravet et 5' dybt Hul. Intet er fundet."*

Apostroffen betyder fod.

Højen blev restaureret af nationalmuseet i 1949-1950, efter at den var blevet beskadiget af tysk militær under 2. Verdenskrig. Stedet blev fredet i 1953.

2.1.3.1.20 RUNDHØJ LOKALITET NR. 42

Denne rundhøj er lokaliseret umiddelbart syd for vejen mellem Sønder Kongerslev og Komdrup inde i Sønder Kongerslev Sogn, vest for bebyggelsen på Vestergårdsvej. Allerede i 1866 blev højen registreret som en sløjfet høj af Nationalmuseet.

2.1.3.1.21 RUNDHØJ LOKALITET NR. 43 & 44

Lokaliteterne ligger syd for vejen fra Sønder Kongerslev mod Refsnæs.

Nr. 43 er en lille høj, der allerede i 1866 blev registreret af Nationalmuseet som *"halvdelen er bortgravet"*. Ved syn i 1953 blev den registreret som overpløjet.

Lokalitet nr. 44 er en rundhøj fra stenalderen, dateret 3950 f.Kr. til 2801 f.Kr. Der var på lokalitet en dysse eller en jættestue dateret til samme periode.

I 1866 registrerede Nationalmuseet højen således: *"Lille Runddysse paa flad, lavtliggende Mark, omgivet om Foden af en Kreds af 12 Sten, 1-1½' i Diam. Paa Midten ses Halvdelen af et Gravkammer, 12½' l. 7½' br, bestaaende af 3 Sidesten og 2 Endesten mod N. og S; den anden Halvdel er dækket af den nedstyrtede Overligger og den nedfaldne Jord, der omtrent helt har fyldt Kamret. Höjen er bortgravet til Overdelen af Gravkamrets Rand; Retningen N-S."*

Apostroffen betyder fod.

I 1953 blev den registreret som sløjfet.

2.1.3.1.22 RUNDHØJ LOKALITET NR. 45

Lokaliteten ligger øst for herregården Kongstedlund. Det er en rundhøj dateret til 3900 f.Kr. til 501 f.Kr., dvs. perioden under Bondestenalderen og bronzealderen.

I forbindelse med rundhøjen er der en jordfæstegrav, dateret 1700 f.Kr. til 1101 f.Kr., dvs. bronzealderen. Endvidere også en jordfæstegrav fra jernalderen, dateret 1 til 374 e.Kr., dvs. Ældre jernalder.

I 1965 registrerer Nationalmuseet lokaliteten således: *"Lav højning med enkelte synlige sten, ca. 12 m. i diam. og ca. 0,50 m. høj. Herfra to stensatte jordfæstegrave fra romersk jernalder og et stenleje fra bronzealder."*

I museumssagen for lokaliteten i Nordjyllands Historiske Museum er der redegjort for selve fundet: *"A.M. Horsens indberettede, at man under pløjning af tørveeng var stødt på sten i en lav højning, der var ca. 50 cm. høj og ca. 12 cm. i diameter."*

2.1.3.1.23 RUNDHØJ LOKALITET NR. 46, 55 & 56

Dette er en lokalitet, der bærer stednavnet Trehøje. Stedet består af tre rundhøje.

Alle tre lokaliteter er rundhøje, der er dateret til perioden 3950 f.Kr. til 1066 e.Kr., dvs. perioden under Bondestenalderen frem til og med Vikingetiden.

Højene blev registreret i 2016 på basis af informationer fra Original 1-matrikelkortet, opmålt i 1814. I år 2021 er rundhøjene også fundet på Udskiftningskortet for Sønder Kongerslev, opmålt i 1778.

2.1.3.1.24 RUNDHØJ LOKALITET NR. 47 & 48

Lokalitet nr. 47 er en rundhøj, der er lokaliseret vest for vejen mellem Sønder Kongerslev og Svanfolk, lige nord for udkørslen fra Seefeldtslundvej.

Lokalitet nr. 48 er lokaliseret på mark øst for landevejen mellem Sønder Kongerslev og Svanfolk, umiddelbart nord for frakørslen mod Skibsted og Randerup.

Disse to rundhøje er dateret til perioden 3950 f.Kr. til 1066 e.Kr., dvs. perioden bestående af Bondestenalderen til og med Vikingetiden.

Gravhøjen blev registreret i 2016 på basis af oplysninger på Original 1 matrikelkort, opmålt i 1814.

2.1.3.1.25 RUNDHØJ LOKALITET NR. 49

Lokalitet nr. 49 er en rundhøj lokaliseret i Kongerslev Kalk's gravefelt vest for Trehøje.

Gravhøjen blev registreret i 2016 på basis af oplysninger på Original 1 matrikelkort, opmålt i 1814.

2.1.3.1.26 RUNDHØJ LOKALITET NR. 50, 51, 52 & 53

Disse fire rundhøje er lokaliseret i et område syd for Lyngdal mellem Sønder og Nørre Kongerslev.

Disse fire rundhøje er dateret til perioden 3950 f.Kr. til 1066 e.Kr., dvs. perioden bestående af Bondestenalderen til og med Vikingetiden.

Gravhøjene blev alle registreret i 2016 på basis af oplysninger på Original 1 matrikelkort, opmålt i 1814.

2.1.3.1.27 RUNDHØJ LOKALITET NR. 58

Lokalitet nr. 58 er en rundhøj, der har ligget syd for Mygdalsvejen lige i udgangen af Sønder Kongerslev by.

Denne rundhøj er dateret til perioden 3950 f.Kr. til 1066 e.Kr., dvs. perioden bestående af Bondestenalderen til og med Vikingetiden.

Gravhøjen blev registreret i 2021 på basis af oplysninger på Udskiftningskort for Sønder Kongerslev, opmålt i 1778.

2.1.4 JORDFÆSTEGRAVE

I databasen fra Slots- og Kulturstyrelsen er en jordfæstegrav defineret således:

"Begravet lig fra forhistorisk tid uden spor af træ- eller stenkiste. Klassificeres enkeltvis eller i grupper afhængig af datering eller indhold af gravudstyr."

Der er registreret tre jordfæstegrave i Kongerslev Pastorats tre sogne.

Den *første* jordfæstegrav er lokaliseret på grunden Højmarken 3 i Nørre Kongerslev by, dvs. i den sydlige ende af landsbyen.

Der er tale om en jordfæstegrav fra den yngre jernalder, dvs. perioden fra år 400 til år 800.

Den *anden* og den *tredje* jordfæstegrav er lokaliseret i en rundhøj umiddelbart sydøst for herregården Kongstedlund. Rundhøjen er nærmere beskrevet i ovenstående afsnit, som Rundhøj lokalitet nr. 45.

Der er tale om to forskellige jordfæstegrave på samme lokalitet. Den første er en jordfæstegrav fra Bronzealderen. Den anden er en grav fra Jernalderen.

I 1965 rapporterede Nationalmuseet om lokaliteten: *"Lav højning med enkelte synlige sten, ca. 12 m. i diam. og ca. 0,50 m. høj. Herfra to stensatte jordfæstegrave fra romersk jernalder og et stenleje fra bronzealder."*

2.1.5 LANGHØJE

I databasen fra Slots- og Kulturstyrelsen er en langhøj defineret således:

"Høj med sider af rektangulær, trapezformet eller kvadratisk form. Ordet langhøj bruges også ved anlæg karakteriseret som "langhøj" eller "langdysse", uden nærmere forklaring, eller når der kun foreligger dele af randstenskæder, som formodes at høre til en nu forsvundet langhøj. Desuden ovale høje hvis oprindelige form er ukendt, når disses længde overstiger det dobbelte af bredden."

Der er registreret to lokaliteter med langhøje i Kongerslev Pastorat.

Den *første* er lokaliseret på Kongerslev Præstegårdshede. Den er dateret til perioden 3950 f.Kr. til 501 f.Kr., dvs. perioden under Bondestenalderen samt Bronzealderen.

Langhøjen er 42 meter lang og 10 meter bred. Højden er 1,5 meter. Den har en flad lavning i nordvest-enden i 1919.

Langhøjen blev først registreret i 1886 af Nationalmuseet. Langhøjen blev tinglyst i 1919 på foranledning af sognepræst Alexander Rasmussen, og afmærkning MS 1920 ved lærer S- Andersen.

Som de øvrige høje på Kongerslev Præstegårdshede blev langhøjen beskadiget af det tyske militær under 2. Verdenskrig. Langhøjen blev efterfølgende restaureret i 1949-50.

Den *anden* langhøj er kendt under navnet Store Monshøj, tidligere Store Munus. Store Monshøj er dateret til Bondestenalderen, fra 3950 f.Kr. til 2801 f.Kr. Foruden langhøjen er der dysser og jættestuer på lokaliteten.

Store Monshøj blev tinglyst 7. september 1886 og købt. Langhøjen måler 65 meter lang og 12 meter bred, og har været indtil 2 meter høj.

I 1886 beskrev Nationalmuseet lokaliteten således:

"Langdysse, kaldet "Store Munus", bestaaende af en lav Høj, 4-8' h, med Retning N-S. Denne er omsat med 32 Randsten, - 15 mod V, 14 mod Ø. 3 i Enderne der rage 2-4' op over Jordsmonnet. Paa den nordlige Del af Dyssen ligger et 6-kantet Gravkammer, dannet af 5 Sidesten, med en Længde af 6'4" og en Bredde af 5'6". Indgangen, som vender i Ø.N.Ø. er 4½' l, 1½' h dannet af 1 Sten i hver Side. Den ene af Overliggerne i Gravkamret mangler, den anden er nedstyrtet i det indre Rum, som er udgravet for lang Tid siden. Det andet Gravkammer, som er beliggende paa den sydlige Del af Höjen, er ligesom det første 6 kantet, men allerede ødelagt i ældre Tid og kun 4 Sten staa tilbage. Höjen er mod S. afgravet til 2-3' over den omliggende Mark, mod N. er der gravet en stor Fordybning, 28' i Diam. 185' l, 30' br. (Pl. 3) Fredet."

Apostroffen betyder fod.

I 1953 besøgte Nationalmuseet igen langhøjen og rapporterede:

"Langdysse "Store Monshøj", 65 x 12 m, indtil 2 m høj. Randsten: N. 3, V. 14, S. 2 (meget store), Ø. 13. 18 m fra Nordenden lille 5-kantet Jættestuekammer af 5 Bæresten og nedstyrtet Del af Dæksten, 2 Gangsten mod Ø. 18 m fra Sydenden 4 Bæresten af Kammer. Overfladen meget ujævn efter mange Afgravninger; navnlig mod N. en stor. Græs i Ager."

2.1.6 DYSSE ELLER JÆTTESTUE

En dysse defineres således i Slots- og Kulturstyrelsens database:

"Betegnelsen bruges kun når anlægget i den foreliggende dokumentation kaldes "dysse" eller "dyssetomt". Begrebets betydning dækker oprindeligt også den høj hvorpå eller hvori dyssekammeret har været anlagt. Graven er underforstået bygget af store sten dækket af en eller flere overliggere, men forveksles normalt ikke med et større gravrum som en JÆTTESTUE, jvf. denne. Gravrummet kan være rektangulært eller polygonalt og der kan være tilknyttet et gangparti. Hvis dyssen beskrives som stående på en høj, klassificeres højen (rundhøj eller lang-

høj) som et selvstændigt anlæg. "Dysse" kan kun dateres til Tragtbægerkultur. I øvrigt anvendes betegnelsen MEGALITGRAV, jvf. denne."

En jættestue har følgende definition:

"Betegnelsen bruges kun når anlægget i den foreliggende dokumentation kaldes "jættestue", og beskrivelsen ikke indeholder nærmere oplysninger. En jættestue er bygget af store sten som et ovalt eller rektangulært gravrum med flere overliggere af sten og med et gangparti også dækket af flere overliggere. En jættestue har oprindeligt været dækket af en høj. Hvis højens form ikke er nærmere beskrevet, klassificeres blot en RUNDHØJ. "Jættestue" kan kun dateres til Tragtbægerkultur. I øvrigt anvendes betegnelsen MEGALITGRAV, jvf. denne. Sml. DYSSE."

Der er registreret fem dysse eller jættestuer i Kongerslev Pastorat.

Den *første* er lokaliseret under den lokalitet, der under rundhøje benævnes Rundhøj Lokalitet nr. 11. Denne rundhøj er lokaliseret ved Slotsgård syd for Vesterkær udflyttergårde. Rundhøjen er nærmere dateret til perioden 3950 til 2801 f.Kr., dvs. Tragtbægerkultur under Bondestenalderen.

Registreringen fortæller, at der også har været en dysse eller jættestue, dateret til samme periode. Ved Nationalmuseets sagsbehandling i 1978 bestemmes den til at være en megalittomt fra yngre stenalder.

Den anden og tredje dysse/jættestue er lokaliseret i Store Munus, langhøjen, se beskrivelsen af denne side 39.

Den *fjerde* lokalitet ligger i Lille Monshøj, se beskrivelsen af denne side 36.

Den femte lokalitet er identisk med Rundhøj Lokalitet nr. 44. Se om denne side 37.

2.1.7 STENKISTE

En stenkiste defineres således i Slots- og Kulturstyrelsens database:

"Gravanlæg under flad mark eller i høj, som dokumentationen ikke omtaler som dysse eller jættestue. Graven skal i princippet være bygget med sider og ender af flade sten ("heller") eller kløvede sten i ét lag, evt. dækket af flade sten."

Der er registreret to stenkister i Kongerslev Pastorat. Den *første* er beliggende i rundhøj lokalitet nr. 29. Se nærmere beskrivelse under denne lokalitet.

Den *anden* stenkiste er lokaliseret på mark syd for landevejen mellem Sønder Kongerslev og Lille Vildmose, umiddelbart syd for gården Kællingbjerggård.

Denne stenkiste er dateret til jernalderen, år 1 til 174 e.Kr. I 1937 registrerede Nationalmuseet den til at være en *"stengrav fra ældre romersk jernalder"*. Stedet blev udgravet af Aalborg Historiske Museum samme år.

Lokaliteten bliver i Museumssag benævnt Kællingbjerg Revle, og det fremgår, at Statens Jordlovsudvalg er involveret i sagen, samt enkefru Hansen.

2.1.8 STENSÆTNING

En stensætning defineres således i Slots- og Kulturstyrelsens database:

"En stensætning kan knyttes til flere hovedgrupper, dog oftest i forbindelse med BEGRAVELSE. Den består af en lukket ramme af større sten, der ikke er placeret langs nedgravningen til en jordfæstegrav, og som ikke udgør randstenskæden til en rund- eller langdysse. Formen beskrives som bemærkning til anlægget, f.eks. "rund", "firkantet", "stjerneformet" o. lign. undtaget er en form som en SKIBS-SÆTNING i hovedgruppe 1. Hvis stensætningen helt eller delvist dækkes af en høj, skal højen registreres som et selvstændigt anlæg. Hvor et gravanlæg findes under en svag højning, som ikke er højere end den omgivende stensætning af marksten klassificeres kun graven + stensætningen, begge i hovedgruppe 1."

Der er kun registreret en enkelt stensætning af denne type i Kongerslev Pastorat. Stensætningen er lokaliseret i Komdrup Sogn et godt stykke nord for herregården Refsnæs, vest for landevejen mod Gudumlund, og på marken umiddelbart syd for Refsnæs Bro, hvor Refsnæsvej går over Nørreå.

Stensætningen er dateret 500 f.Kr. til 1066 e.Kr., dvs. Jernalderen. Stensætningen er registreret sammen med en brandgrav fra jernalderen. Stedet er fredet og fredningsteksten lyder således:

"Gravmonument, bestående af en cirkelrund ring af større sten, i alt 43, anbragt på gammel havbund. Ringens diameter er ca. 8 m. Inden for ringen en stor dyngestørre sten og en lille samling mindre sten, samt en meget stor sten. Stenene har været dækket af et ca. 0,5 m tykt tørvelag, der er bortgravet mellem og uden om stenene. I fredningen er indbefattet en smal bræmme af den oprindelige moseflade. I alt udgør det fredede areal en cirkel med radius 6,5 m. Monumentet er indhegnet (pigtråd på svellestopper), i ager."

I 1956 registrerede Nationalmuseet den som ringgrav. Brandgrave fra formentlig jernalder, undersøgt af Aalborg Museum. I 1960 foregik yderligere sagsbehandling, og i 1961 besigtigede Nationalmuseet igen lokaliteten, hvorefter stedet blev tinglyst.

I Kulturministeriets database over Museernes Samlinger er ringgraven registreret i museumssag. Om fundet står der: *"Under dræningsarbejde var man stødt på nogle store sten. Det viste sig at være en stenring. Inden i denne lå to stengrave."*

2.1.9 DYSSE

En dysse defineres således i Slots- og Kulturstyrelsens database:

"Betegnelsen bruges kun når anlægget i den foreliggende dokumentation kaldes "dysse" eller "dyssetomt". Begrebets betydning dækker oprindeligt også den høj hvorpå eller hvori dyssekammeret har været anlagt. Graven er underforstået

bygget af store sten dækket af en eller flere overliggere, men forveksles normalt ikke med et større gravrum som en JÆTTESTUE. Gravrummet kan være rektangulært eller polygonalt og der kan være tilknyttet et gangparti. Hvis dyssen beskrives som stående på en høj, klassificeres højen (rundhøj eller langhøj) som et selvstændigt anlæg. "Dysse" kan kun dateres til Tragtbægerkultur. I øvrigt anvendes betegnelsen MEGALITGRAV."

Der findes en registrering af dysse i Kongerslev Pastorat. Den er registreret sammen med Rundhøj lokalitet nr. 4. Se beskrivelsen af denne under rundhøje. Dyssen var allerede sløjfet ved Nationalmuseets besigtigelse af lokaliteten i 1866. Dyssen er dateret til stenalderen, år 3950 til 2801 f.Kr.

2.2 BOSÆTTELSE

Bosættelse er defineret således i Slots- og Kulturstyrelsens klassifikation:

"Alle former for anlæg knyttet til permanent eller temporær bosættelse eller husholdning. Herunder hører enkeltliggende hytter eller huse med spor af beboelse eller samlinger af huse i landsbyer eller byer/købstæder. Bosættelsen kan danne økonomiske enheder med stalde for dyr, gårdsanlæg eller knyttet til bygninger/rum for håndværk/industri. Herunder hører også herregårdsanlæg og slotte."

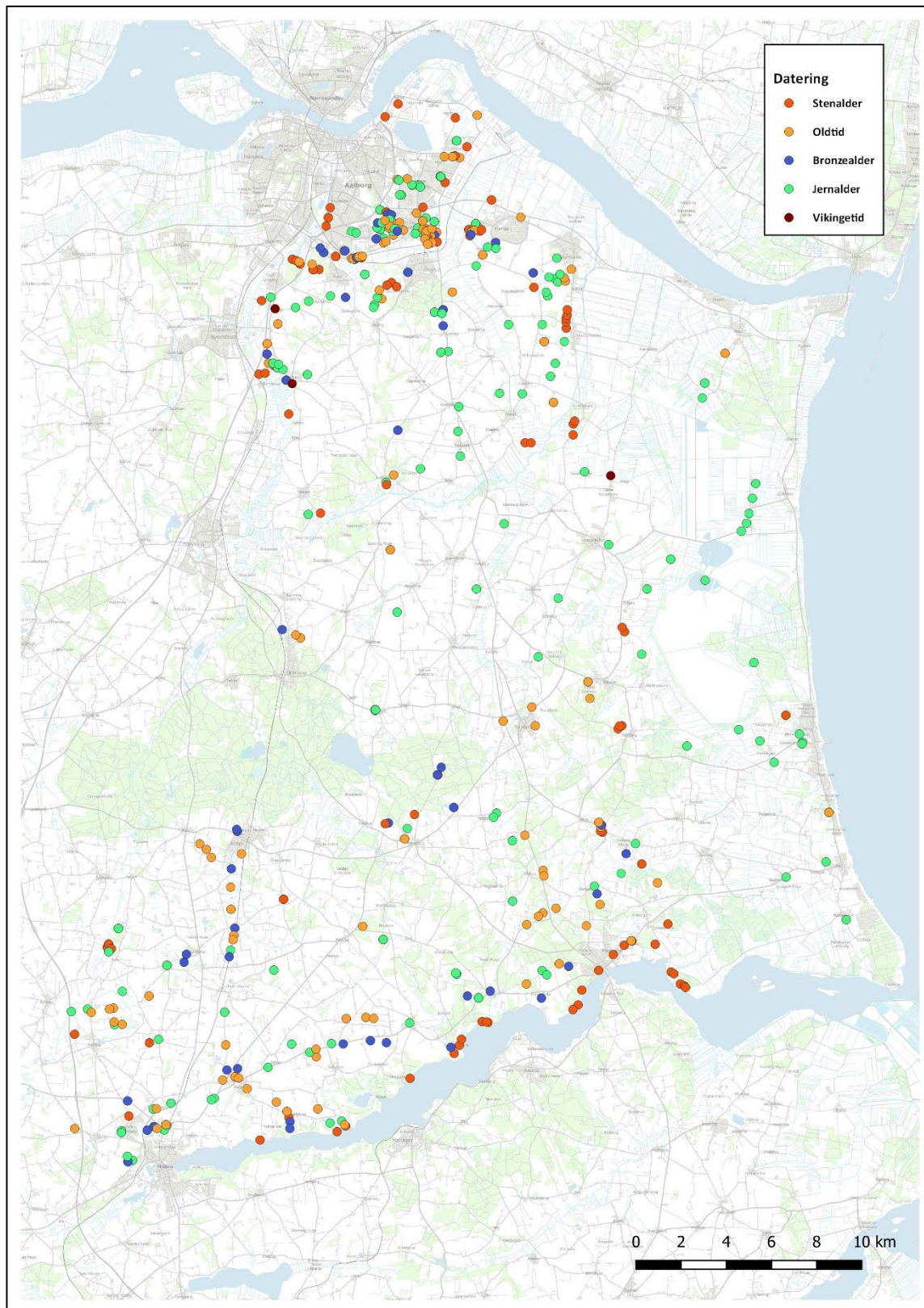
TABEL 6. KATEGORIEN BOSÆTTELSE, FUND FRA OLDTIDEN I ØSTHIMMERLAND

Bosættelse, undergruppe	Oldtid	Stenalder	Bronzealder	Jernalder	Vikingetid	I alt
Bosættelse, uspec undergr.	27	17	9	34	0	87
Brolægning	0	1	0	3	0	4
Brønd	2	0	0	2	0	4
Bygning	11	1	3	4	0	19
Enkeltfund	6	41	2	14	1	64
Gård	0	0	0	1	0	1
Hegn/gærde	0	0	0	4	0	4
Hovedbygning	0	0	0	1	0	1
Hus (evt. med stald)	45	7	40	69	0	161
Ildsted	0	0	2	3	0	5
Kogegrube	19	0	13	4	0	36
Kulturlag	4	10	2	18	0	34
Skaldyng	2	36	0	5	0	43
Kældersanlæg	0	0	0	2	0	2
Grubehus	0	0	0	15	2	17
Affaldsgrube	19	7	7	19	0	52
I alt	135	120	78	198	3	534

Kilde: Slots- og Kulturstyrelsen, downloadet materiale maj 2023.

Tabellen fortæller, at store dele af Østhimmerland må have været boet helt tilbage i oldtiden. Men flere fund vedrørende bosættelse kan være fra samme geografiske lokalitet. På Kort 7, side 44, er de 534 fund placeret på de lokaliteter, hvori de er fundet. Kortet viser hele Østhimmerland.

KORT 7. REGISTREREDE LOKALITETER MED FUND I KATEGORIEN BOSÆTTELSE, ØSTHIMMERLAND

Kilde: Datafordelingen (2022) samt Slots- & Kulturstyrelsen, downloadet materiale, januar 2023.

Kortet viser som ventet et mønster med en overvægt af bosættelser i den vestlige del af Østthimmerland, hvor der ikke har været hav i perioder i den tid, hvor mennesket levede her i oldtiden.

Der er et stort antal fund af lokaliteter i Aalborgs sydlige udkant. Årsagen kan være, at området, hvor Aalborg nu ligger, også var tæt beboet i oldtiden, men årsagen til de mange fund kan også være, at det er det område i Østthimmerland, hvor der i nyere tid er gennemført mest anlægsarbejde, og dermed er flere fund dukket op i modsætning til i landdistrikter, hvor gravning i jorden primært omfatter landbrugsaktiviteter.

Der synes også at være en koncentration af fund lang den indre del af Maria-ger Fjord. Fund af kategorien Bosættelse er spartansk og i flere sogne helt fraværende i den centrale del af Østthimmerland.

I Kongerslev Pastorats tre sogne er der registreret fire fund fra oldtiden i den kategori, der betegnes Bosættelse i Slots- og Kulturstyrelsens opdelinger. I Tabel 7 er der udarbejdet en samlet opgørelse over de registrerede fund.

TABEL 7. KATEGORIEN BOSÆTTELSE I OLDTIDEN I KONGERSLEV PASTORAT

Bosættelse, undergruppe	Oldtid	Sten- alder	Bronze- alder	Jern- alder	Viking- tid	I alt
Bosættelse, uspec undergr.	0	0	0	1	0	1
Enkeltfund	0	0	0	0	1	1
Hus (evt. med stald)	0	0	0	2	0	2
Grubehus	0	0	0	1	0	1
I alt	0	0	0	4	1	4

Kilde: Slots- og Kulturstyrelsen, downloadet materiale maj 2023.

I det følgende vurderes de enkelte fund i pastoratet, inden for de enkelte undergrupper af kategorier.

2.2.1 BOSÆTTELSE, USPECIFICERET UNDERGRUPPE

Der er kun registreret et fund i Bosættelse, uspecificeret undergruppe, i pastoratet, der er dateret til Oldtiden. Der er tale om en lokalitet umiddelbart nord for Vestergårde, nordvest for Nørre Kongerslev. Stedet er dateret til Jernalderen, dvs. 500 f.Kr. til 374 e.Kr.

I 1988 registrerede Nationalmuseet fundet således: *"Oppløjet kulturlag, i hvilket et stolpehul og rester af tørveopbygget væg blev snittet. Skår fra ældre jernalder."*

2.2.2 ENKELTFUND

Der er registreret et enkelt fund i hovedkategorien Bosættelse's undergruppe Enkeltfund.

Lokaliteten er beliggende nord for Nørre Kongerslev by et stykke inde på mark lige nord for Vesterkærvej.

I 1966 registrerer Nationalmuseet enkeltfundet således: *"Fund af dyreknogler, hvæssesten og lerkarskår fra vikingetid."*

I Museumssag står om fundet: *"Fru Sulbæk Nielsen meddelte, at der i engdrag tilhørende P. Lundsgaard-Leth var blevet oppløjet mange dyreknogler, enkelte lerkarskår og træstykker."* Her er fundet benævnt som vikingetids-udsmidningsplads.

2.2.3 HUS (EVT. MED STALD)

Der er registreret to fund i undergruppen Hus (evt. med stald) i Kongerslev Pastorat.

Den *første* er lokaliseret øst for herregården Kongstedlund for enden og lidt syd for grusvejen ud til Lille Vildmose, der fortsætter ud i vejen Langelinie. Stedet er beliggende der, hvor der går en markvej ind under klinten mod nord.

I 2012 fandt Nordjyske Museer lokaliteten som *"afgrødespor på scankorts ortofotoserie fra 2008"*. Der er tale om to fund på lokaliteten, jf. museets registrering:

"Hus (evt. med stald), Jernalder (dateret 500 f.Kr. - 374 e.Kr.). Muligt langhus erkendt ved afgrødespor på mark."

og

"Grubehus, Jernalder (dateret 375 - 1066 e.Kr.). Mulige grubehuse ved afgrødespor på mark".

Figur 1 viser ortofoto fra stedet fra sommer 2008.

FIGUR 1, ORTOFOTO SOMMER 2008, ØST FOR KONGSTEDLUND

Kilde: SDFI.dk, opslag juni 2023.

Den *anden* lokalitet er lokaliseret øst for Solbjerggård, umiddelbart øst for Sønder Kongerslev by.

Denne lokalitet omfatter foruden beboelse et enkeltfund. Den første registrering skete, da Moesgård Museum besøgte stedet i 1973. Museets registrering lød: *"Mørktfarvede pletter med lerkarskår og knusesten. Undersøgelsens person: J. Lund, 1973"*.

Den anden registrering skete ved observation fra luftfartøj i 2008. Nordjyske Museers beskrivelse er: *"Bebyggelsesspor erkendt ved afgrødespor på luftfoto."*

Lokaliteten er i øvrigt beskrevet således i Slots- og Kulturstyrelsens register:

"Hus (evt. med stald), Jernalder (dateret 100 f.Kr. - 174 e.Kr.). Bebyggelse med mindst 8 langhuse, hvoraf halvdelen er delvist nedgravede."

Figur 2 viser dette ortofoto fra fundstedet. Den røde plet angiver fundstedet bag Solbjerggård.

FIGUR 2. ORTOFOTO SOMMER 2008 VED SOLBJERG GÅRD, SDR. KONGERSLEV

Kilde: SDFI.dk, opslag juni 2023.

2.2.4 GRUBEHUS

Der er registreret et enkelt fund med et grubehus. Det er samme lokalitet, som er nævnt som den første lokalitet under Hus (evt. med stald) ovenfor. Lokaliteten er således beliggende øst for herregården Kongstedlund.

2.3 DIVERSE ANLÆG OG GENSTANDE

Diverse anlæg og genstande er defineret således i Slots- og Kulturstyrelsens klassifikation:

"Objekter som både kan knyttes til andre definerede fundgrupper, eller findes uden sikker kontekst til en defineret fundgruppe. Herunder også objekter med flere tolkningsmuligheder."

I Tabel 8 er denne kategori opdelt i undergrupper for fund i oldtiden, herunder oldtidens tidsperioder, for hele Østthimmerland.

TABEL 8. KATEGORIEN DIVERSE ANLÆG OG GENSTANDE, FUND FRA OLDTIDEN I ØSTHIMMERLAND

Div.anlæg & genstande, undergruppe	Oldtid	Sten-alder	Bronze-alder	Jern-alder	Vikingetid	I alt
Div. anlæg & genst., usp.und.	3	10	2	1	0	16
Brønd	0	0	0	1	0	1
Depotfund	0	0	6	0	1	7
Dyreben	0	0	0	1	0	1
Enkeltfund	14	44	12	39	7	116
Grube (uspec. funktion)	18	14	9	28	0	69
Ildsted	3	1	0	1	0	5
Kildeanlæg	0	0	0	1	0	1
Kogegrube	14	0	6	0	0	20
Kulturlag	2	4	0	0	0	6
Moselig	3	0	0	3	0	6
Møntfund	0	0	0	1	1	2
Skelet	0	1	0	1	0	2
Stenlægning/Stensamling	9	1	0	4	0	14
Stenrække	4	0	0	0	0	4
Stensætning	5	0	1	1	0	7
Affaldsgrube	1	1	1	1	0	4
Ovnanlæg (uspecificeret)	1	0	0	0	0	1
Pælerække (uspecificeret)	1	0	0	0	0	1
Fyldskifte (uspecificeret)	0	1	0	0	0	1
Stolpehul m. uvis funktion	2	1	0	0	0	3
Kogegrubekompleks	0	0	1	0	0	1
I alt	80	78	38	83	9	288

Kilde: Slots- og Kulturstyrelsen, downloadet materiale maj 2023.

De dominerende undergrupper i denne kategori af fund er enkeltfundene, 116 stk., og gruber, 69 stk.). Østhimmerland er hjemsted for Danmarks største høj-mose, og alligevel er der 'kun' fundet seks moselig i landsdelen.

I Kongerslev Pastorats tre sogne er der registreret syv fund fra oldtiden i denne kategori, der som nævnt betegnes Diverse anlæg og genstande i Slots- og Kulturstyrelsens opdelinger. I Tabel 9 er der udarbejdet en samlet opgørelse over de registrerede fund.

TABEL 9. KATEGORIEN DIV. ANLÆG & GENSTANDE I OLDTIDEN I KONGERSLEV PASTORAT

Div. Anlæg & genstande, undergruppe	Oldtid	Sten-alder	Bronze-alder	Jern-alder	Vikingetid	I alt
Enkeltfund	1	1	0	1	2	5
Stenrække	1	0	0	0	0	1
Stensætning	0	0	0	1	0	1
I alt	2	1	0	2	2	7

Kilde: Slots- og Kulturstyrelsen, downloadet materiale maj 2023.

I det følgende gennemgås de tre forskellige undergrupper hver for sig. Endvidere behandles fund, der ikke er registreret i det offentlige register, og som derfor heller ikke er medtaget i ovenstående tabel.

2.3.1 ENKELTFUND

Der er registreret fem enkeltfund – bemærk, at der også er undergrupper med enkeltfund i andre hovedkategorier – i Kongerslev Pastorat.

Vikingeskibet

Det *første* enkeltfund er lokaliseret ude på Nørre Kongerslev Kær helt mod nord i Nørre Kongerslev Sogn på en lokalitet, der bærer stednavnet Lille Olga. Stedet ligger vest for vejen nord ud af Nørre Kongerslev ved Nørreåen, syd for vejen Bøgeskrænten.

Enkeltfundet er en vikingetidsøkse. Øksen blev registreret i 1961 af Nationalmuseet. Fundet er dateret til perioden 750 til 1066 e.Kr.

Om fundet står i Museumssag fra Nordjyllands Historiske Museum: "*Hr. Søndergaard indleverede øksen, der var fundet af skoleelev Karen Margrete Jensen.*" Her er øksen i øvrigt benævnt stridsøkse af jern.

Bue af træ

Det *andet* enkeltfund er lokaliseret neden for Refsbjerg i østlig retning i et tidligere moseområde. Refsbjerg er et højdepunkt, der ligger sydøst for Pindstrup produktionsområde i Sønder Kongerslev.

Enkeltfundet består af bue af træ, dateret til Oldtiden, mere specifikt til yngre germansk jernalder. Buen blev i 2014 dateret ved hjælp af kulstof 14-metoden af Nordjyske Museer. Buen blev registreret af Nationalmuseet i 1944, men fundet blev indleveret i november 1942.

I protokolteksten fra Nordjyllands Historiske Museum er fundet beskrevet således:

"Bue af Træ, tildannet for indsætning af Snor, i øvre Ende med et indskaaret Hak, i nedre Ende ved en indskaaret Tilspidsning. Forsiden afhøvlet til en fladhvælv Profil. Haandsiden kun afbarket. Længde: 167,5 cm. Største Tykkelse: 2,8 cm. Største Afvigelse fra rette Linje: 7 cm. Fundet ved Tørvegravning i S. Kongerslev Præstegaards Mose ved Ræveholmen v. for vejen til Kongstedlund. Forpagterens Søn tog den ud af Tørvebænken med bare Hænder. Buen laa vandret i Tørven ca. ? over Bunden. Gave fra Thyge Thygesen, Sdr. Kongerslev Præstegaard." Tilføjet i marginen: "Pollenprøve taget i urørt tørvebænk."

I museets beretning fra 1943/44 er fundet beskrevet således:

"Et af Aarets bedste Fund gjorde Thyge Thygesen, Søn af Forpagter Chr. Thygesen, Sønder Kongerslev Præstegaard. I Præstegaardens Tørveskær Øst for Rævsbjerg fandt han en Bue, der stak den ene Ende ud i Tørvebænken, og han gravede den nu ud uden at beskadige den, og lod derefter Hullet staa, saa den videre Un-

dersøgelse kunde finde Sted og Pollenprøve tages i uforstyrret Bænk. Selve buen er 165 cm lang og har bevaret sin Krumning fuldkommen. Den har indbrændte Hak til Snoren og er affladet i Forsiden, saa den ikke vrides eller splintrer; et fint og velbevaret Vaaben fra Jernalderen, mest lignende Buerne fra Kragehulfundet fra 4. - 5. Aarhundrede. Thyge Thygesens Fremdragning af Buen burde tjene som Eksempel for Tørvegravere."

Nordjyllands Historiske Museum har foto fra Riismøllers fotoarkiv af findestedet.

I Museumssag for fundet står, at der er tale om en taksbue. Taks er en nåletræ-art.

Ornamenteret dyrehoved

Det *tredje* enkeltfund fra Oldtiden er fundet i Sønder Kongerslev nord for Danmarksgade og vest for Idrætsvej, hvor der nu ligger et autoværksted.

Fundet er et ornamenteret dyrehoved støbt i bronze i den såkaldte Borre-stil. Da Nationalmuseet i 1984 registrerede fundet som danefæ, vurderede museet, at der antageligt var tale om et beslag til et skrin.

At dyrehovedet er ornamenteret, betyder, at det er udarbejdet med udsmykning som f.eks. mønstre m.v. Borre-stilen er en nordisk kunst- eller kunsthåndværkerstil fra den tidlige vikingetid. Den opstod omkring 850 og var i brug indtil slutningen af 10. århundrede. Stilarten er opkaldt efter en rig skibsbegravelse i Borrehøjene i Norge. Samme år gennemførte Aalborg Historiske Museum en undersøgelse med detektor i området, tilsyneladende efter anmeldelse fra privat, og der blev dette år, og senere i 1996 fundet svensk kobber-1-ører med Karl XI portræt. Karl XI var konge i perioden 1660 til 1697. Dette fund er i 1996 registreret som danefæ af Nationalmuseet.

Lerkarskår og knusesten

Det *fjerde* enkeltfund er lokaliseret umiddelbart nord for Solbjerggården i den østlige udkant af Sønder Kongerslev by. Enkeltfundet er gjort i et område med bebyggelse fra jernalderen, nævnt ovenfor under kategorien bosættelse. Enkeltfundet omfatter mørkfarvede pletter med lerkarskår og knusesten. Det blev fundet i 1973 af J. Lund fra Moesgård Museum.

Af Kulturministeriets database over Museernes Samlinger er der tale om seks lerkarskår. Dateringen er her 500 f.Kr. til 399 e.Kr., dvs. inden for perioderne Ældre Jernalder og Ældre Germansk Jernalder. I samme database er antallet af lerkarskår opgjort til fjorten.

Der er tale om et formodet bopladsområde uden spor af anlæg.

Stridsøkse

Det *femte* enkeltfund er lokaliseret på en grund på J.F. La Cours Vej lige syd for Pindstrups produktionsområde øst for vejen. Der er tale om halv stridsøkse. I 2015 registrerer Nordjyske museer fundet således: "*Sagen er opstået som følge*

af, at Nordjyllands Historiske Museum har fået indleveret en halv stridsøkse - sandsynligvis en mangeløkse fra Tragtbægerkulturen. Øksen er fundet ved havearbejde på den pågældende matrikel."

Dette fund er dateret til Stenalderen, dvs. år 3300 til 2801 f.Kr.

2.3.2 ENKELTFUND, IKKE REGISTRERET I SLOTS- OG KULTURSTYRELSENS REGISTER

I det følgende er der redegjort for en række fund i Kongerslev Pastorat, der ikke er registreret i Slots- og Kulturstyrelsens register. Der er tale om enkeltfund, der er registreret i Kulturministeriets database over Museernes Samlinger, og også enkeltfund registreret af Nationalmuseet.

Lerskål

Dette fund er registreret i Kulturministeriets database over Museernes Samlinger.

Lokaliteten for fundet er den samme som ovenstående og har samme systemnummer som ovenstående vikingøkse, dvs. Lille Olgasted i Nørre Kongerslev Sogn.

Fundet er i Museernes Samlinger beskrevet således:

"Tekst fra fundliste: Lerskål. Romersk jernalder. Flad bund. Jævnt rundet side. Afrundet til flad rand. Fladt, vandret, trefliget øre. Ornamentet med to omløbende furer, hvorfra, nedefter til bund udgår lodrette furer, krydset af uregelmæssige skråfurer. Højde 8,2 cm. Randediam. 15,2 cm. Findested: Løsfund."

Lerskålen er dateret til at være inden for perioderne "Ældre Jernalder" (500 f.Kr. til 374 e.Kr.) og "Ældre Germansk Jernalder" (375 e.Kr. til 549 e.Kr.)"

I databasen over Museernes Samlinger er lerskålen afbildet således:

FIGUR 3. LERSKÅL FRA JERNALDEREN, JORDFUNDEN LILLE OLGASTED, NØRRE KONGERSLEV SOGN

Kilde: Kulturministeriet, Museernes Samlinger, Genstandsnr. FHM0793-GM

Lerskålen indgik i øvrigt i den såkaldte Balslevs Samling. En samling af oldsager blev overdraget museet fra læge Ulrik Balslev med tilhørende oplysninger om fundsted.

Lerskålen er registreret som tilhørende Moesgård Museum.

Spindesten

Dette fund er ikke registreret i Slots- og Kulturstyrelsens register, men er med i Kulturministeriets database over Museernes Samlinger.

Der er tale om en spindesten. Spindestenen er dateret til Jernalderen, dvs. år 500 f.Kr. til 1066 e.Kr. I databasen er fundet beskrevet således:

"Et Fund fra Sigsgaard Mark i den lille Vildmose, N. Kongerslev Sogn, Hellig H., Aalborg A., bestaaende af: flere Brudstykker af forskellige meget tynde Bronze- prydelser, en lang Naal til en Fibula af Sølv, en Spindesten og flere Brudstykker af forskellige Urner; funden ved Plöining, given af Otto Mønsted."

FIGUR 4. SPINDESTEN FRA JERNALDEREN, SIGSGAARD MARK

Kilde: Kulturministeriet, Museernes Samlinger, Genstandsnr. AM1388.

Tyndnakket retøkse

Dette fund er ikke registreret i Slots- og Kulturstyrelsens register, men er med i Kulturministeriets database over Museernes Samlinger (under Museums-sag).

Om fundet er noteret:

"Der er tale om en tyndnakket retøkse, rødgul flint. Fundet i en høj på Nr. Kongerslev mark. Indleveret af C. Lionet, Enslev. Afgivet til KHM, Randers, mus.nr. 1959 1960. I sag endv. fotokopier samt 2 genstande."

Edsring

Nationalmuseet forklarer følgende om edsringes betydning:

"Nogle af armringene kaldes "edsringe". Det er armringe, der er åbne og har tragtformede ender. Betegnelsen stammer fra begyndelsen af 1800-årene. Man mente på dette tidspunkt, at man i de islandske sagaer kunne finde forklaringer på brugen af genstande fra oldtiden. Guldarmringene blev, på grund af sagaerne, opfattet som genstande, der blev brugt i forbindelse med edsaf-læggelser på tinge. Selv om det senere viste sig, at "edsringene" ikke er fra sagaernes tid, men fra den meget ældre bronzealder (ca. 1700-500 f.Kr.), fortsatte man med at benytte dette navn. Edsringenes udseende kan variere meget – de kan være kraftige og spinkle, af guld eller af bronze. Ofte findes edsringene som offernedlæggelser."

En guldring fundet i Nørre Kongerslev Sogn er dateret til Oldtid og Middelalder, eventuelt yngre Bronzealder.

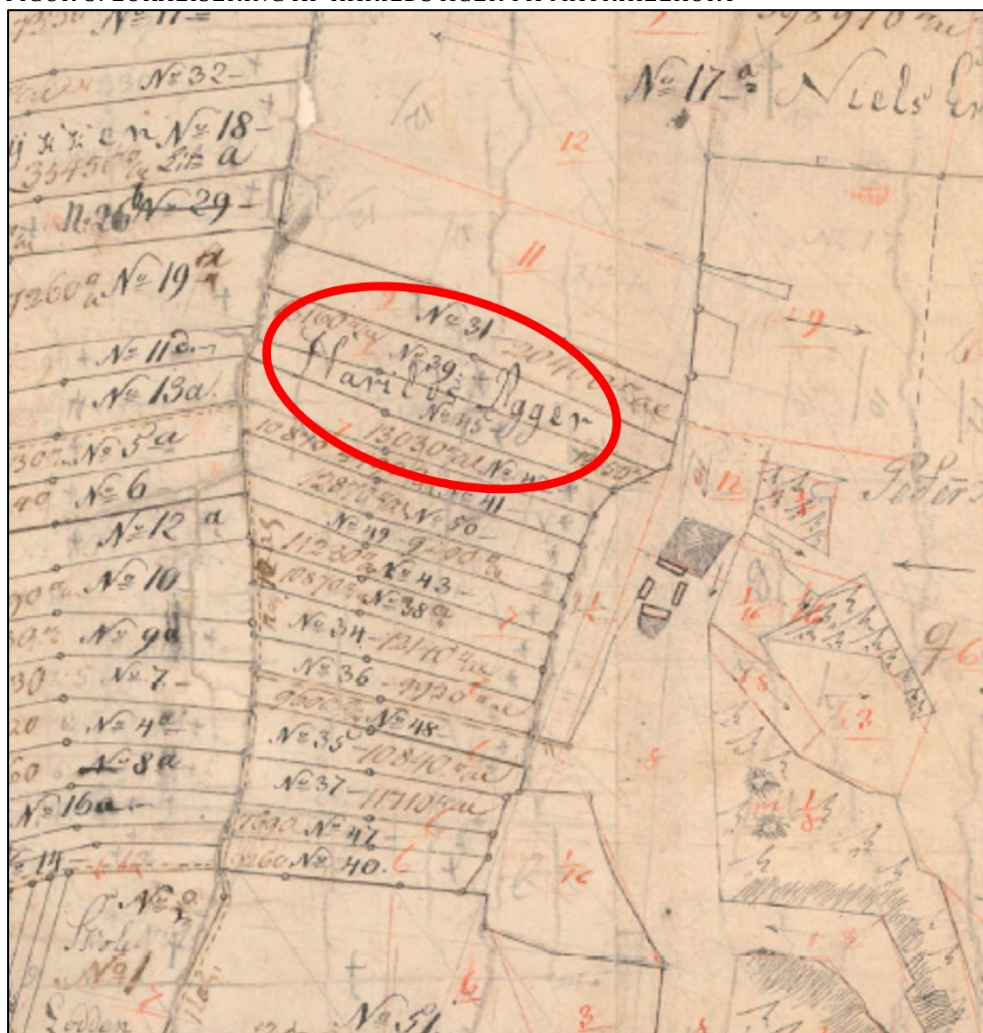
Flere oplysninger er ikke at finde i Nationalmuseets database online.

Men i en artikel af A.C. Nielsen fra 1893-95 er fundet af guldringen nærmere beskrevet:²

"Foruden de nævnte Høje paa Kongerslev Holm findes en Del andre, men de fleste af dem ere smaa og ikke meget fremtrædende i Terrænet. En af dem, ved Navn Harilds Høj, har dog nok i sin Tid haft et større Omfang, men er bleven formindsket ved Dyrkningen af Jorden der omkring; den ligger ikke langt nordøst for Grønhøj og »har faaet sit Navn deraf, at en dansk, hedensk Konge, kaldet Harild, skal være begravet her i Følge et gammelt Sigende. Paa nogle Agre i Nærheden af denne Høj, hvilke benævnes Harilds Agre, fandt en Husmand en Gang' en Guld-Armring, som blev indsendt til det kongelige Musæum og betalt med 94 Rigsdaler rede Sølv«. (Efter en Antegnelse af 1828 i Stedets Kirkebog.)"

Harilds Ager er indtegnet på matrikelkort for Nørre Kongerslev Sogn, gældende fra 1814 til 1963. På Figur 5 er der medtaget et udsnit af dette kort, hvor Harilds Ager eller Harilds Agger er indrammet.

FIGUR 5. LOKALISERING AF HARILDS AGER PÅ MATRIKELKORT

² A.C. Nielsen: "Fra Østhimmerlands fortid og nutid", i Samlinger til Jydsk Historie og Topografi, side 437. Antegnelsen i kirkebog er ikke genfundet af KJ.

Kilde: Matrikelkort Nørre Kongerslev Sogn, Nørre Kongerslev By, gældende 1814-1863.

I Figur 6 er Harilds Ager indtegnet som med en rød ramme på ortofoto fra nyeste ortofoto fra området. De røde punkter er registrerede rundhøje i området, mens de tynde, røde linjer er eksisterende matrikelopdeling. Gården umiddelbart øst for Harilds Agger er Lyngdal. Mod vest afgrænses matriklerne, som Harilds Agger består af, af landevejen fra Sønder Kongerslev til Nørre Kongerslev by.

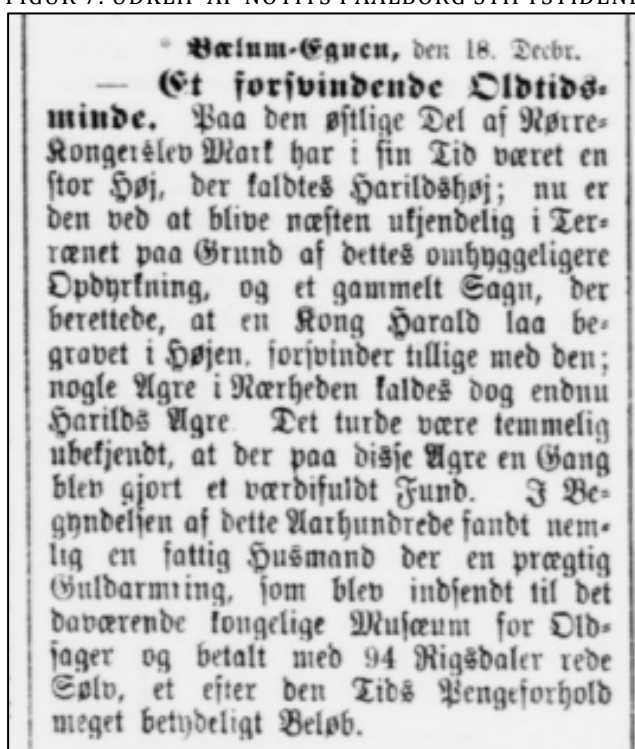
FIGUR 6. HARILDS AGER INDTEGNET PÅ AKTUELLE ORTOFOTO

Kilde: Matrikelkort Nørre Kongerslev Sogn, Nørre Kongerslev By, gældende 1814-1863, samt ortofoto med registrerede rundhøje og nuværende matrikelopdeling fra SDFI-kortviewer, opslag juni 2023.

Harilds Høj blev i øvrigt omtalt i Aalborg Stiftstidende, fordi højen var ved at forsvinde. I notitsen i avisen fra december 1891 nævnes også fundet af ringen.

FIGUR 7. UDKLIP AF NOTITS I AALBORG STIFTSTIDENDE OM HARILD HØJ

Kilde: Aalborg Stiftstidende, 19. december 1891, side 2.

2.3.3 ØVRIGE ENKELTFUND I NATIONALMUSEETS SAMLINGER

I Nationalmuseets database over samlinger indgår der en lang række fund fra Oldtiden, der er fundet i et af Kongerslev Pastorats tre sogne. I de offentligt tilgængelige oplysninger fra Nationalmuseet er der desværre ikke nærmere redegjort for findestedet m.v., hvorfor alle disse fund er opregnet i en samlet liste. Flere af disse fund kan stamme fra f.eks. rundhøje også nævnt andetsteds i denne rapport.

Fund i kirkerne formodes at være fra Middelalderen, og er derfor ikke medtaget i nedenstående oversigter.

TABEL 10. FUND I SDR. KONGERSLEV SOGN, REGISTRERET I NATIONALMUSEETS SAMLING, OLDTID

Beskrivelse	Fundet/indsamlet	Indgået i samlingen	Detaljer
Kranium, fragm. og skeletdele, æ. jernalder	Løsfund.	Ingen oplysninger, 1900.	-
Mønt	Kongerslev	-	Dirhem, fremstillet Kalifatet – Isphahan, 813-833, sølv, 2,61 gram.
Mønt	Sdr. Kongerslev	-	Sølv, 0,85, ingen oplysninger om alder.
Randskår	Sdr. Kongerslev	1902.	Ingen dekoration.
Sideskår	Sdr. Kongerslev	1902	Ingen dekoration.

Beskrivelse	Fundet/indsamlet	Indgået i samlingen	Detaljer
Remendedup (borretil), bronze, Vikingetiden	Sdr. Kongerslev	Danefæ, 10. februar 1984	Nyrehovedformet skrinbeslag i støbt bronze ornamenteret i Borre stil. I stykkets øvre del en gennemboring. Velbevaret men afstødt på enkelte steder. Længde 3,5 cm, største bredde 1,9 cm.

Kilde: Nationalmuseet, natmus.dk, opslag juni 2023.

TABEL 11. FUND I NR. KONGERSLEV SOGN, REGISTRERET I NATIONALMUSEETS SAMLING, OLDTID

Beskrivelse	Fundet/indsamlet	Indgået i samlingen	Detaljer
Sværd, jern, fragmenter, jernalder	Udgravning/undersøgelse, Nr. Kongerslev	1886.	-
Hestesko, jern	Udgravning/undersøgelse, Nr. Kongerslev	1886.	-
Ubestemmeligt fladt jernstykke	Udgravning/undersøgelse, Nr. Kongerslev	1886	-
Slibesten, skifer, jernalder	Udgravning/undersøgelse, Nr. Kongerslev	1886	
Mønt	Nr. Kongerslev By	-	År 750-830 – Kalifat.
Rembeslag, fragmenter, bronze, Vikingetiden/Middelalderen	Detektorfund, Nr. Kongerslev By	Danefæ, 26. september 2019	Bronze, længde 4,8 cm, bredde 1,5 cm.
Nøgle, fragmenter, gennembrudt greb, bronze, Vikingetiden/Tidl. Middelalder	Detektorfund, Nr. Kongerslev By	Danefæ, 26. september 2019	Bronze (blyblandet?), længde 4,4 cm, bredde 2,7 cm.
Miniaturesværd, hængesmykke, amulet, fragmenter, bronze, Vikingetiden.	Detektorfund, Nr. Kongerslev By	Danefæ, 26. september 2019.	Bronze, længde 2,3 cm, bredde 0,9 cm.
Rhombisk fibula, bronze med forgyldning og fortinning, Vikingetiden	Detektorfund, Nr. Kongerslev By, Fundet 2017	Danefæ, 26. september 2019	En rhombisk fibula af bronze med rester af forgyldning. Stykket har en firkantet midte med fire "arme" med lister, der afsluttes af dyrehoveder i Borrestil. Ornamenteret med lister og rektangulære felter. Bevaret nåleanordning og øsken på bagsiden samt fortinning. Længde 3,3 cm og bredde 3,1 cm.
Cirkulær pladefibula, bronze, Vikingetiden	Detektorfund, Nr. Kongerslev By, Fundet 2017	Danefæ, 26. september 2019	En hvælvet cirkulær pladefibula af bronze meget slidt overflade, hvorfor ornamentik ikke er bevaret. På bagsiden rester af nåleanordningen og øsken. Diameter 2,3 cm.
Mønt	Nr. Kongerslev By	-	Kalifatet – Al-Muhammadiya, 824.

Kilde: Nationalmuseet, natmus.dk, opslag juni 2023.

TABEL 12. FUND I SDR. KONGERSLEV SOGN, REGISTRERET I NATIONALMUSEETS
SAMLING, OLDTID

Beskrivelse	Fundet/indsamlet	Indgået i samlingen	Detaljer
Lansespids, fragmenter, bronze, Bronzealderen	Detektorfund, Komdrup, 2016	13. december 2017	Spidsen af en spydspids i bronze. Noget korroderet. Stykket har en vulst midt på bladet. Længde 5,7 cm, bredde 2,4 cm.
Skafthulsøkse, bjergart, senneoldtiden/ældre bronzealder	-	1867.	-

Kilde: Nationalmuseet, natmus.dk, opslag juni 2023.

2.3.4 STENRÆKKE

En stenrække er defineret således i Slots- og Kulturstyrelsens klassifikation:

"En række sten, som ikke har været randsten i en langhøj eller trædesten i et fugtigt område. Stenrækker kan knyttes til andre hovedgrupper afhængig af fundkontekst, f.eks. fundet i - eller på en gravhøj,"

En stenrække er lokaliseret vest for Skovhuse, en bebyggelse nord for herregården Refsnæs i Komdrup Sogn.

Fredningsteksten beskriver stenrækken således:

"Monument, bestående af i alt 100 store, opretstående kampe- sten, anbragt i to omtrent parallelle, let krummede rækker, orienteret i NV-SØ, med 49 sten i hver af rækkerne, som for hver ende lukkes af en lignende sten. Afstanden fra den ene endesten (ydersiden) til den anden udgør ca. 86,5 m, afstanden mellem rækkerne (målt fra ydersiden) er fra 3,3 til 4,5 m, den indbyrdes afstand mellem stenene er fra ca. 1 til ca. 2 m. Stenene er rejst på gammel havbund (lergytje) og har en højde over denne af gennemgående ca. 0,5 m (de højeste knap 1 m), men af flere sten er toppen slået af. Monumentet - der er restaureret og delvis rekonstrueret - har været dækket af et ca. 0,5 m tykt tørvelag, der er bortgravet imellem og uden om stenene. I fredningen er indbefattet en smal bræmme af den oprindelige moseflade langs siderne og en bredere for enderne. I alt udgør det fredede område et rektangel, 10 x 100 m, der er indhegnet (pigtråd på svellestopper), i ager."

Stenrækken er dateret til Oldtiden, år 1700 f.Kr. til 375 e.Kr. Lokaliteten blev udgravet af Nationalmuseet i 1960, og i 1961 tinglyst som fredet.

Nordjyllands Historiske Museum har billeder af stenrækker i deres arkiv.

I Museumssag fra Nordjyllands Historiske Museum er der følgende noteret om fundet: *"Under dybdepløjning i opdyrket kær under Revsnæs, er der på en strækning af ca. 75 m, optaget to rækker slanke sten, 40-80 cm høje, der alle har stået med spidsen op. 3-5 m mellem rækkerne. Området undersøges i 1960 af Nationalmuseet."*

2.3.5 STENSÆTNING

En stensætning er defineret således i Slots- og Kulturstyrelsens klassifikation:

"En stensætning kan knyttes til flere hovedgrupper, dog oftest i forbindelse med BEGRAVELSE (hovedgruppe 1). Den består af en lukket ramme af større sten, der ikke er placeret langs nedgravningen til en jordfæstegrav, og som ikke udgør randstenskæden til en rund- eller langdysse. Formen beskrives som bemærkning til anlægget, f.eks. "rund", "firkantet", "stjerneformet" o. lign. undtaget er en form som en SKIBSSÆTNING i hovedgruppe 1. Hvis stensætningen helt eller delvist dækkes af en høj, skal højen registreres som et selvstændigt anlæg. Hvor et gravanlæg findes under en svag højning, som ikke er højere end den omgivende stensætning af marksten klassificeres kun graven + stensætningen, begge i hovedgruppe 1."

En stensætning er lokaliseret på mark sydøst for herregården Kongstedlund i Sønder Kongerslev Sogn, lige i kanten af det skovkrat, der bærer stednavnet Purkerne.

Stensætningen består af en stenring, fem meter i diameter, bestående af otte ret store sten. Stensætningen er dateret til Jernalderen, dvs. år 500 f.Kr. til 1066 e.Kr.

Stedet bliver udgravet i 1944 af Nordjyske Museer. I 1953 bliver stedet tinglyst som fredet, og samme år besøger Nationalmuseet stedet og vurderer stedet således: *"Stenkrans, muligvis Jernalders Offerplads"*.

Nordjyllands Historiske Museum har foto af "graveholdet i aktion" og fotos af stedet "renset", og flere andre fotos fra samme lokalitet.

I selve museumssagen for lokaliteten er givet følgende redegørelse om, hvordan stedet blev fundet:

"Sagen opstået ved gennemgang af ældre korrespondance. "På Hovedgården Kongstedlunds Mark, lige i Randen af Lille Vildmose, havde Hoffjærgmester Castenskjold og hans Sønner lagt Mærke til en Ring af store Sten og begyndt at undersøge, hvad den indeholdt. Da der fremkom Lerkarskaar og Ben, holdt de op og tilkaldte Museet. En Udgravning viste, at Ringen er en Offerplads fra romersk Jernalder, hvor der har været henlagt Ofre, som senere er trampet itu, velsagtens under Festligheder paa Stedet. Lige i Nærheden ligger flere smaa Høje i en Skov paa Moselandingen; de indeholder sikkert Grave fra samme Tid. Hoffjærgmesteren har givet sin Tilladelse til, at disse Høje bliver undersøgt næste Sommer".

Et jordfund er ikke registreret i Slots- og Kulturstyrelsens register, men er behandlet i Kulturministeriets database "Museernes Samlinger":

Plovspids i stenlægning

I protokoltekst for fundet står: *"Plovspids af Egetræ, skæv, i det højre Side er skarp og runder, mens venstre er tykkere og støder til "Plovhælen" i en ret Vinkel. Se P.V. Glob om Plove i Fra N. Arbejdsmark 1946. prg. 68. Længde ialt: 58 cm. St. Bredde: 5,5 cm. St. Højde: 3,5 cm. Spidsens L: 14 cm. Fundet i Engjord sydøst*

for Kongstedlund, S. Kongerslev S., Hellum H. Lige ved Findestedet en lang Stensætning af meget store Sten. Se Fotos i Arkivet. Gave fra Finderen, Hoffjægermester J. Carstenskiold, Kongstedlund."

Plovspidsen er dateret til at være fra Jernalderen, dvs. år 500 f.Kr. til 1066 f.Kr.

2.4 TRANSPORT

Transport er defineret således i Slots- og Kulturstyrelsens klassifikation:

"Anlæg knyttet til land-, vand- og lufttransport, herunder div. former for køretøjer og fartøjer."

I Tabel 13 er der opgjort antal fund i denne hovedkategori i hele Østthimmerland.

TABEL 13. KATEGORIEN TRANSPORT, FUND FRA OLDTIDEN I ØSTHIMMERLAND

Transport, undergruppe	Oldtid	Stenalder	Bronzealder	Jernalder	Vikingetid	I alt
Transport, uspec undergruppe	1	0	0	0	0	1
Hjulspor	0	0	0	0	0	0
Hulvej	0	0	0	0	0	0
Spang	0	0	0	0	0	0
Vadested	0	0	0	0	0	0
Vej	3	0	0	2	0	5
Vejkiste	0	0	0	0	0	0
Vrag	0	0	0	1	2	3
Anker	0	0	0	0	0	0
Vogndel	1	0	0	0	0	1
I alt	5	0	0	3	2	10

Kilde: Slots- og Kulturstyrelsen, downloadet materiale maj 2023.

I Kongerslev Pastorats tre sogne er der registreret fire fund fra oldtiden i den kategori, der betegnes Transport i Slots- og Kulturstyrelsens opdelinger. I Tabel 14 er der udarbejdet en samlet opgørelse over de registrerede fund.

TABEL 14. KATEGORIEN TRANSPORT I OLDTIDEN I KONGERSLEV PASTORAT

Transport, undergruppe	Oldtid	Stenalder	Bronzealder	Jernalder	Vikingetid	I alt
Vej	1	0	0	1	0	2
Vrag	0	0	0	0	2	2
I alt	1	0	0	1	2	4

Kilde: Slots- og Kulturstyrelsen, downloadet materiale maj 2023.

I det følgende beskrives de fire fund inden de enkelte undergrupper, fundet er registreret under i Slots- og Kulturstyrelsens register.

2.4.1 VEJ

Vej er defineret således i Slots- og Kulturstyrelsens klassifikation:

"En belægning af vejbane der er så bred, at den tillader kørsel med vogn. Ordet benyttes kun, hvis vejens type ikke kan bestemmes nærmere."

Der er registreret to fund med vejanlæg fra Oldtiden i Slots- og Kulturstyrelsens register.

Det *første* fund er lokaliseret syd for Refsnæs Bro (hvor Nørreå krydser Refsnæsvej), tæt på Nørreå.

Nationalmuseet registrerede vejen i 1960 og noterer: *"Oldtidsvej, der kan følges på begge sider af sognegrænsen."*

Det *andet* fund er samme sted, men dette vejanlæg er dateret til Jernalderen, dvs. år 500 f.Kr. til 1066 e.Kr.

I Slots- og Kulturstyrelsens register er de ovenstående to fund registreret som to lokaliteter, men måske er der tale om samme lokalitet?

2.4.2 VRAG

Vrag er defineret således i Slots- og Kulturstyrelsens klassifikation:

"Sunket forlist fartøj konstateret som vrag eller efterretning om forlissted. Fartøjstypen knyttes hertil via opslag i stamtabel."

Der er registreret fund af to vrag fra Oldtiden i Kongerslev Pastorat.

Det *første* fund er et vrag fra Vikingetiden. Det er lokaliseret tæt på Sønderå midt mellem Hestholmen og Vestergårde i Nørre Kongerslev Sogn. Dette vrag blev først registreret i 1963. Samme år gennemførte Nationalmuseet undersøgelser af vraket med kulstof-14-datering. Undersøgelsen viste en kalibreret alder på cirka 790 e.Kr. Denne datering blev anvendt til at konkludere at vraket ikke har forbindelse med et nærliggende voldsted. Dette voldsted er dateret til 1300-tallet, og er således ikke behandlet i denne rapport om fund fra oldtiden.

Nationalmuseet beskrev i 1963 fundet således:

"Stammebåden var meget velbevaret og tildækkedes efter opmåling. Båden var af egetræ, 4,4 m lang, 0,75 m bred foroven, ca. 0,45 m bred forneden i indvendige mål, og højden måltes til 0,34 m indvendig. Godstykkelsen var 3,5 cm. I båden fandtes et stykke tildannet flint. I udgravningen deltog P. Riismøller, Aalborg Historiske Museum."

Nordjyllands Historiske Museum har fotos af P. Riismøllers arbejde på stedet samt flere billeder af den frilagte båd fra forskellige vinkler.

Det *andet* fund er lokaliseret uden på mark vest for Kærvej, nord for Nørre Kongerslev by.

Dette fund omfatter et vrug fra vikingetiden. Fundet blev gjort i 1963 efter oppløjning, men åbenbart først registreret i 1966 af Nationalmuseet efter anmeldelse fra privat. Om vruget noterer Nationalmuseet:

"Fund af spanter og køl ved dybdepløjning i ca. 40 cms dybde. Omkring båden lå knogler, trækul, tildannede staver og skår af vikingetidskar(?) Fundene er ikke bevaret."

I 1966 besigtiger Aalborg Historiske Museum lokaliteten og beskriver fundet således:

"Besigtigelse af dybdepløjet mark lidt syd for fundet af båden. Vikingetidsgenstande: hvæssesten af Opdalskifer, randskår af kuglekar og trækul."

I år 2000 gennemfører Nationalmuseet igen diverse sagsbehandling. Hvad denne sagsbehandling omfatter er ikke beskrevet i registret, men den er gennemført af den forskningsafdeling under museet, der varetager Marinarkæologiske Undersøgelser.

Om fundet hedder det i Museumssag fra Nordjyllands Historiske Museum:

"Ved gravning af drængrøfter nær et middelalderligt voldsted i Nr. Kongerslev mose var der fundet en båd. Undersøgelse foretaget den 29. august 1963 af Ole Crumlin-Pedersen og P. Riismøller. Beretning ved O. Crumlin-Pedersen."

2.5 PRIMÆR SUBSISTENS

Primær subsistens er defineret således i Slots- og Kulturstyrelsens klassifikation:

"Lokalitet med spor af - eller konstruktioner der har tjent til indsamling, jagt, dyrehold eller dyrkning af fødevarer."

I denne kategori er der i Østjylland primært fundet marksystemer. 42 ud af de 49 fund er således i undergruppen Marksystem.

TABEL 15. KATEGORIEN PRIMÆR SUBSISTENS, FUND FRA OLDTIDEN I ØSTJYLLAND

Primær subsistens, undergruppe	Oldtid	Stenalder	Bronzealder	Jernalder	Vikingetid	I alt
Marksystem	3	0	0	39	0	42
Bygning	0	0	1	0	0	1
Dyrefold	0	0	0	0	0	0
Grøft (afvanding)	1	0	0	0	0	1
Dyrkningsspor	3	1	1	0	0	5
Grøft (skel)	0	0	0	0	0	0
I alt	7	1	2	39	0	49

Kilde: Slots- og Kulturstyrelsen, downloadet materiale maj 2023.

I Kongerslev Pastorats tre sogne er der ikke registreret fund fra oldtiden i den kategori, der betegnes Primær subsistens i Slots- og Kulturstyrelsens opdelinger.

2.6 SEKUNDÆR SUBSISTENS/PRODUKTION

Sekundær subsistens/produktion er defineret således i Slots- og Kulturstyrelsens klassifikation:

"Lokalitet med spor af - eller konstruktioner der har tjent til indsamling, jagt, dyrehold eller dyrkning af fødevarer."

Der findes kun 16 fund registreret i denne kategori i Østthimmerland.

TABEL 16. KATEGORIEN SEKUNDÆR SUBSISTENS/PRODUKTION, FUND FRA OLDTIDEN I ØSTHIMMERLAND

Sekundær subsistens/prod., undergruppe	Oldtid	Sten- alder	Bronze- alder	Jern- alder	Vikingetid	I alt
Sek.subs/prod.,uspec.Und.gr.	0	0	1	0	0	1
Jern	0	0	0	2	0	2
Ler	2	0	0	2	0	4
Metal	0	0	5	1	0	6
Affaldsgrube	1	0	0	1	0	2
Flinthuggeplads	1	0	0	0	0	1
Trækul	0	0	0	0	0	0
Grøft (skel)	0	0	0	0	0	0
I alt	4	0	6	6	0	16

Kilde: Slots- og Kulturstyrelsen, downloadet materiale maj 2023.

I Kongerslev Pastorats tre sogne er der ikke registreret fund fra oldtiden i den kategori, der betegnes Sekundær subsistens/produktion i Slots- og Kulturstyrelsens opdelinger.

2.7 TRO OG TRADITION

Tro og tradition er defineret således i Slots- og Kulturstyrelsens klassifikation:

"Lokaliteter og anlæg med en religiøs funktion eller hvortil knyttes mundtlige eller skriftlige sagn, fortællinger eller anden tradition."

Der er registreret 39 fund i denne kategori i Østthimmerland. Tyve af de 39 fund er Skåltegn. Skåltegn er runde fordybninger, 5–10 cm i diameter, hugget ind i sten og klippevægge, som regel i forbindelse med helleristninger. De fleste skåltegn i Danmark stammer fra bronzealderen.³

³ Wikipedia, opslag juni 2023.

TABEL 17. KATEGORIEN TRO OG TRADITION, FUND FRA OLDTIDEN I ØSTHIMMERLAND

Tro & tradition, undergruppe	Oldtid	Sten- alder	Bronze- alder	Jern- alder	Viking- tid	I alt
Tro & trad., uspec undergr.	0	1	0	0	0	1
Enkeltfund	1	0	0	0	0	1
Helleristning/billedsten	1	0	2	0	0	3
Kult anlæg	0	0	0	4	0	4
Skåltegn	5	0	15	0	0	20
Votivfund	0	0	5	3	1	9
Kult anlæg med systemgrøfter	0	1	0	0	0	1
I alt	7	2	22	7	1	39

Kilde: Slots- og Kulturstyrelsen, downloadet materiale maj 2023.

I Kongerslev Pastorats tre sogne er der registreret et fund fra oldtiden i den kategori, der betegnes Tro og tradition i Slots- og Kulturstyrelsens opdelinger. I Tabel 4 er fundet placeret i standardtabellen for sognet.

TABEL 18. KATEGORIEN TRO OG TRADITION I OLDTIDEN I KONGERSLEV PASTORAT

Tro og tradition, undergruppe	Oldtid	Sten- alder	Bronze- alder	Jern- alder	Viking- tid	I alt
Kult anlæg	0	0	0	1	0	1
I alt	0	0	0	1	0	1

Kilde: Slots- og Kulturstyrelsen, downloadet materiale maj 2023.

2.7.1 KULTANLÆG

Kult anlæg er defineret således i Slots- og Kulturstyrelsens klassifikation:

"Et jordfast anlæg, herunder grube, bygning eller bygningsrester, stensamling, ildsteder, spor af indhegning o.a. der tolkes knyttet til kultgerner. De enkelte genstande fundet i anlægget klassificeres som VOTIVFUND."

Det ene fund inden for denne kategori er et kult anlæg fra Jernalderen, der er lokaliseret syd for herregården Kongstedlund tæt på Haslevgård Å. Fundet er dateret til år 500 f.Kr. til 374 e.Kr. Der er tale om et lerkar fra ældre jernalder i mose.

Fundet blev vurderet af Nationalmuseet i 1946.

2.8 SOCIAL OG SAMFUND

Social og samfund er defineret således i Slots- og Kulturstyrelsens klassifikation:

"Lokaliteter og anlæg knyttet til det civile liv."

Der er kun registreret to oldtidsfund inden for denne kategori i Østthimmerland.

TABEL 19. KATEGORIEN SOCIAL OG SAMFUND, FUND FRA OLDTIDEN I ØSTHIMMERLAND

Social & samfund, undergruppe	Oldtid	Sten-alder	Bronze-alder	Jern-alder	Vikingetid	I alt
Bygning	0	1	0	0	0	1
Runesten	0	0	0	1	0	1
I alt	0	1	0	1	0	2

Kilde: Slots- og Kulturstyrelsen, downloadet materiale maj 2023.

I Kongerslev Pastorats tre sogne er der ikke registreret fund fra oldtiden i den kategori, der betegnes Social og samfund i Slots- og Kulturstyrelsens opdelinger.

2.9 MILITÆRVÆSEN

Militær er defineret således i Slots- og Kulturstyrelsens klassifikation:

"Alle lokaliteter og anlæg knyttet til landets militærhistorie."

Der er registreret seks oldtidsfund i denne kategori i Østhimmerland. Alle er bavehøje.

TABEL 20. KATEGORIEN MILITÆRVÆSEN, FUND FRA OLDTIDEN I ØSTHIMMERLAND

Militærvæsen, undergruppe	Oldtid	Sten-alder	Bronze-alder	Jern-alder	Vikingetid	I alt
Bavehøj	6	0	0	0	0	6
Borg/Voldsted	0	0	0	0	0	0
I alt	6	0	0	0	0	6

Kilde: Slots- og Kulturstyrelsen, downloadet materiale maj 2023.

I Kongerslev Pastorats tre sogne er der ikke registreret fund fra oldtiden i den kategori, der betegnes Militærvæsen i Slots- og Kulturstyrelsens opdelinger.

3 AFSLUTTENDE BEMÆRKNINGER

Analysen i denne rapport viser, at der kan påvises arkæologiske fund helt tilbage til stenalderen og gennem de forskellige under-perioder i Oldtiden.

Der er i stor udstrækning tale om fund af forskellige former for kulturarv, der ikke er kendt af de fleste borgere i de tre sogne i dag.

Kendskab til lokalområdets historie er et væsentligt element i sammenhold og fortsat udvikling af fællesskabet i lokalområdet. Det overblik, der er skabt over mennesket i Oldtiden i lokalområdet, bør derfor perspektiveres med flere tiltag til at fremme viden og fælles lokalengagement til at få større kendskab om ikke blot Oldtiden, men også den nyere historiske udvikling, som vores forfædre har oplevet.

Denne perspektivering bør give basis for flere konkrete tiltag for at skabe yderligere grobund for lokalt engagement i tolkningen af vores fælles historie.

Konkret foreslås følgende tiltag for at skabe denne perspektivering:

- Udarbejdelse af en mere tilgængelig formidling af Oldtidens fund i lokalområdet, f.eks. i tæt samarbejde med forskere inden for historie og arkæologi. Herunder også udarbejdelse af materialer, der kan anvendes i folkeskolens undervisning.
- Fælles indsamling af viden om private fund, som måtte være gjort, men som ikke er blevet registreret af museer. Det kunne f.eks. være en bestemt dag i året, hvor borgere kan besøge forsamlingshus eller skole og vise deres fund frem til en forsker og ekspert, herunder ikke mindst fund gjort med metaldetektor.
- Fælles systematisk arbejde med metaldetektorer til undersøgelse af landskaber i pastoratet i tæt samarbejde med grundejere.
- Skiltning i landskabet af fundsteder for eksisterende eller tidligere fund i hele pastoratet.
- Udstilling af lokale fund, enten med udlån af de konkrete fund fra museernes samling, eller ved fotografering af fundene til anvendelse i en udstilling.

4 ANVENDT LITTERATUR OG KILDER

- Dam, Peter (2004), Det GIS-baserede bebyggelses- og ejerlavskort 1682/83, GIS data til herredsinddeling.
- Datafordeleren.dk, diverse opslag, år 2022 og år 2023.
- Glob, P.V., Danske oldtidsminder, Det Danske Forlag, København, 1942.
- Jensen, Jørgen, Danmarks Oldtid, bind 1-4, Gyldendal, 2002.
- Jensen, Keld, Dannelsen af landskabet – Østhimmerland, Rapport nr. 14, tilgængelig fra www.qupaloraarsuk.com.
- Jensen, Keld, Websiden www.qupaloraarsuk.com.
- Kulturarvsstyrelsen, Centralregistrering 11-1, Centralregistrering af stedfæstede fund og fortidsminder, oktober 2008.
- Kulturministeriet, databasen Museernes Samling.
- Matrikelkort, Nørre Kongerslev By, gældende 1814 til 1863.
- Nationalmuseet, natmus.dk, diverse opslag foråret 2023.
- Nationalmuseet, Nationalmuseets samlinger, opslag juni 2023.
- Nielsen, A.C., "Fra Østhimmerlands fortid og nutid". I Samlinger til Jydsk Historie og Topografi, 2. række, IV. Bind, Aalborg, 1893-95.
- QGIS, GIS-program til kortfremstilling samt beregning af arealer m.v.
- Rigsarkivet, Arkivalieronline, Digitaliserede tingbøger, Aalborg Civilret, opslag maj 2023.
- Skalk, Tidsskrift, diverse årgange.
- Slots- og Kulturstyrelsens register, opslag foråret 2023.
- Styrelsen for Dataforsyning og Infrastruktur, SDF-Kortviewer.
- Aalborg Stiftstidende, 19. december 1891.

